

Până la moarte luptă-te pentru adevar, și Domnul Dumnezeu se va lupta
pentru tine.

Eclesiasticul 4,30

credință
iubire
speranță

PUNCE CARDINALE

Anul III,
Nr. 10/34
octombrie
1993

16 pagini - 100 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NAȚIONAL-CRESTINĂ

Circulare în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, FRANȚA, DANEMARCA, SUFIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

Sf. Evanghelist Marcu

Basarabia: Ilustrație pe un Evangheliar din 1492

PARINTELE
STANILOAE
s-a mutat
de la noi

p.2

REEDUCAREA
de la
AIUD

p.4

DOMINUL COPOSU
în conflict cu
ADEVARUL

p.7

LUMEA ARABA
EVREII în ROMÂNIA

p.14

p.15

CONFUZII PREMEDITATE

Evenimentele de la Moscova, de la sfârșitul lunii septembrie și începutul lunii octombrie, pe lângă caracterul lor dramatic - s-au pierdut viații omenești din rândul combatanților din ambele tabere - au putut să contribuie la înțelegerea a ceea ce se petrece de fapt în spațiul geo-politic al fostei Uniunii Sovietice. Din păcate, se pare că, în loc ca ele să contribuie la o clarificare a conceptelor prin care poate fi descrisă, definită și caracterizată evoluția politică din Europa, în general, și din partea răsăriteană a continentului, în special, s-a ajuns la accentuarea nedumeririlor de până acum și la adâncirea confuziei din mintile oamenilor.

Un prim element de confuzie îl constituie denumirea celor două orientări politice care s-au găsit în conflict deschis. În comunicatele care au suprasaturat medierea de informații din lumea întreagă, parlamentarii de sub conducerea lui Ruslan Hasbulatov și Alexandr Rutkoi, baricadati în "Casa Albă" (denumire dată clădirii în care își are sediul Parlamentul de la Moscova), au fost denumiți când "vechi comuniști", când "conservatori", când "radicali", când "antireformiști". Cât privește susținătorii Parlamentului, despre aceștia, la început câteva sute, apoi câteva mii și, în cele din urmă, câteva zeci de mii, s-a spus că erau "comuniști" și "nationaliști" și, binvențios, "antisemiti", antisemiti neputând lipsi din nici o acțiune care nu este pe placul cercurilor oficiale din Occident.

Cu cealaltă parte a baricadelor, mass media a fost mai puțin dărnică în atribut. Boris Eltsin este un "reformist", un "promotor al democrației" susținut de majoritatea populației din Rusia, de conducătorii fostelor republici sovietice, regrupate, astăzi, în "Comunitatea Statelor Independente" și de toate guvernele democratilor occidentali. La acest buchet heterogen de susținători trebuie să mai menționăm "armata" și "trupele Ministerului de Interne" (trupe speciale ale KGB-ului), fără intervenția căror conflicțul armat nu ar fi fost rezolvat în favoarea "reformiștilor".

Pentru a nu ne pierde în atâtea denumiri caracterizatorii care reflectă păinenișul de interes și dispute care clocolesc, mai puțin la vedere și mai mult în culise și adâncumi, în fosta Uniune Sovietică, ne vom strădui să depășim confuziile create de mediile de informare, spunând lucruri pe nume.

Hasbulatov și Rutkoi reprezintă, nu o nostalgie, ci o realitate: Uniunea Sovietică. În cele trei sferturi de veac care s-au scurs de la Revoluția din Octombrie, "comunișmul" a refăcut integritatea teritorială a fostului Imperiu Ianist, l-a extins și l-a ridicat la rangul de suprăputere subnumele de UNIUNEA SOVIETICĂ. Sădăcănu a reușit să cucerească întreaga lume, a reușit totuși să împrestreze o serie de izbăni, ale căror efecte le reşimtим, din plin, astăzi.

GABRIEL CONSTANTINESCU

(continuare în pag. 23)

PUNCTELE STĂNILORE

S-A MURIT
DE LA
ROJ

S-a mutat de la noi acela care a fost cel mai de seamă cărturar român ortodox al tuturor timpurilor: Pr. Prof. Dr. Acad. DUMITRU STĂNILOAE. Născut în 1903, ar fi împlinit luna viitoare 90 de ani. Cu el se încheie poate istoria spirituală a unei generații - cea mai strălucită din căte a dat vreodată, pe plan cultural, neamului românesc. Dumnezeu a vrut să-i păstreze pînă dincoace de iadul comunist, ca pe niște pilde vîi pentru tinerii de azi, pe doi dintre marii cruciați și mărturisitori ai aceleia generații: filozoful creștin Petre Țuțea (m. 1991) și teologul ortodox Dumitru Stăniloae. Cu totuși i-am putut vedea și auzi; ceea ce reprezintă o sansă spirituală și un zâlog de continuitate. Nu ne putem plunge că "modelele" ilustre ne-au lipsit cu desăvârșire. Prezența lor de pînă mai ieri ne obligă. Ei au fost poate adevărății PATRIARHII ai acestui sfîrșit de veac și de mileniu.

Părintele Stăniloae a plecat dintre noi cu mintea limpă și cu chipul senin, drept și frumos ca un sfînt din icoanele bizantine. Ne rămîne amintirea omului vîzut aievea, ca o pecete vie pe una dintre cele mai bogate opere teologice și culturale de care s-a învrednicit cineva în veacul nostru. Destinul postum al fostului Rector al Academiei Teologice Andreiene din Sibiu a început în ziua de 3 octombrie 1993; se va scrie mult despre personalitatea și cărările sale. Acum, încă nevindecați de durearea acestei despărțiri, ajunge să amintim măcar cîteva dintre lucrările cu care a îmbogățit tezaurul spiritual al românilor și al Răsăritului ortodox: Viata și învățătura Sf. Grigorie Palama, Ortodoxie și romanism, Poziția d-lui I. Blaga față de creștinism și ortodoxie, Iisus Hristos sau Restaurarea omului, Teologia dogmatică ortodoxă (3 vol.), Chipul evanghelic al lui Iisus Hristos și multe altele. Acestea li se adaugă numeroasele traduceri și mai ales cele 12 volume comentate ale Filocaliei (acum în curs de reeditare), unul dintre cele mai neprețuite izvoare de viață și învățătură creștină răsăriteană.

Dumnezeu să-l odihnească pe robul și slujitorul Său Dumitru întru lumina, pacea și bucuria împărației Sale, ca pe un mărturisitor și rugător pentru mîntuirea neamului românesc.

"PUNCTE CARDINALE"

(continuare din pag. 1)

Pe plan ideologic, marxism-leninismul, religia Imperiului Sovietic, au reușit să atragă aproape "toată" "inteligenția" occidentală. A fost o vreme când nu puteai să te numești intelectual dacă nu erai "*de stânga*". Ori, a fi "*de stânga*" însema de fapt a te înregistra, fie direct ideologiei comuniste, devenind membru de partid, fie aderând la o organizație cripto-comunistă. și tot pe plan ideologic, propaganda comunistă a obținut succese răsunătoare în toate țările înapoiate, comunismul apărând ca o formulă magică prin care pot fi eradicate toate plăgile care bântuie "lumea a treia". Totodată, pe plan militar, aceeași ideologie, după ce a reușit să iașă victorioasă din cel de al doilea război mondial, și-a creat un arsenal alcătuit din cel mai sofisticat armament modern cu care a ținut în sah Occidentul, în ciuda superiorității industriale a acestuia.

Pentru a înregistra toate aceste succese, regimul comunist și-a creat o elită proprie. Din cei aproape 300 de milioane de locuitori ai Uniunii Sovietice, peste 20 de milioane sunt creatorii, beneficiarii și, într-o bună măsură, adeptii convingării ai religiei marxist-leniniste. Ar fi nu numai naiv, dar de-a dreptul primejdios, ca cineva să-și închipui că aceste 20 de milioane de comuniști au dispărut pe noapte pentru a face loc democrației de tip occidental, rămnând doar cele câteva mii pe care le-am văzut pe ecranele televizoarelor, mai întâi demonstrând cu steaguri roșii cu cercera și ciocanul și cu portretele lui Stalin și apoi punând mâna pe arme și înfrângându-l pe Elțin. Dacă la noi, în România, unde comuniștii nu au fost arhitectii unui sistem politic, ci numai beneficiarii lui, se dovedesc a fi activi și agresivi, cum să credem că primejdia pe care o reprezentă comunitatea a fost înălțat definitiv prin arestarea lui Hasbulatov și a lui Ruțkoi, prin destituirea cătorva demnitari în care Elțin nu mai are încrere și prin dizolvarea cătorva soviete locale? Ca urmare, Hasbulatov, Ruțkoi și milioanele de adepti ai crezului marxist-leninist, pe temelia căruia s-a construit Uniunea Sovietică, nu sună nici "*radicali*", nici "*conservatori*", nici "*antreformiști*", nici "*năționaliști*" și nici chiar "*antiseminiști*". Ei sunt doar "*comuniști*". Comuniștii care năzvăsează refacerea Imperiului Sovietic, doar că se datorează unui act de trădare, nu unor slabiciuni interne ale sistemului.

Cât privește cealaltă tabără, tabără "*reformistă*", confuzia nu este mai puțin densă. Ce vrea de fapt să reformeze Elțin? Comunismul? Vrea să instaureze un "*comunism reformist*"? Atunci cum se va concilia noțiunea de comunism, fie el chiar reformist, cu noțiunea de democrație? Să nu ne lăsăm însă prinși în capcana tălmăcierii sau rătălmăcierii unor termeni care ne pot induce în eroare. Mai bine să urmărim faptele. Ele ne vor duce la răspunsurile pe care le aşteptăm.

La scurt timp după dezbinarea Uniunii Sovietice în state independente, Elțin lansează ideea constituuirii "*Comunității Statelor Independente*". În fapt, o reconstituire a Uniunii Sovietice, având însă de data aceasta, ca lant, nu doctrina comunistă, ci Rusia, panrusismul. În fața acestei noi formule este bine să se rețină următoarea idee esențială: *Indiferent dacă se va refacea Uniunea Sovietică, sau dacă va renăște vechea Rusie, "imperiu" trebuie să se păstreze*. Ca urmare, pentru noi

români, Hasbulatov și Elțin intră întruchipează aceeași primejdie, căci deși ei reprezintă două concepții politice diferite, telul lor final este același: refacerea și consolidarea *imperiului de la răsărit*.

Din cele două tabere, tabăra comunistă și tabăra Rusiei imperiale, Occidentul s-a grăbit să o sprijine pe cea de a doua. În această opțiune, pentru Statele Unite, un factor important l-a constituit interesul politic major de a exista un echilibru în Europa. În sprijă este vorba de a crea o contraponere în fața unei eventuale evoluții independente a Germaniei. Datorită uriașului ei potențial economic, nedublat de o poziție corespunzătoare pe plan politic, dar și datorită trecutului istoric, fructărilor săuferite în urma celui de al doilea război mondial și mai ales a constiției capacitații de creație a poporului său, s-ar putea ca într-o bună zi Germania să nu mai asculte atât de supusă directivele venite de pe celălalt sărmă al Atlanticului. Or, într-o astfel de situație, cine altineva decât o Rusie puternică ar putea realiza echilibru? De aceea masivul sprijin pe care americanii îl acordă lui Elțin, socotind că, cel puțin în prezent, imperialismul rus este mai puțin primejdios decât imperialismul comunist.

Pentru România și pentru ființa neamului românesc, primejdia existenței unui imperiu puternic la răsărit este la fel de mare, indiferent dacă acest imperiu este bolșevic sau rus. Că imperialismul rus este la fel de amenințător ca și imperialismul comunist le-o dovedește politicienilor noștri, îndeosebi celor ai opoziției, care s-au grăbit să-și manifeste simpatia și sprijinul politic față de Elțin în zilele fierbinți de la Moscova, intervenția tăioasă a președintelui rus care, cu un ton oarecum ultimativ, a cerut Occidentului să nu dea curs cererilor venite din partea fostelor state comuniste de a fi primite în NATO.

Pentru a avea un îndreptar referitor la relațiile României cu Imperiul de la răsărit, este bine să nu uităm un adevăr pe care nici un om de bună credință nu le poate contesta. Ardealul a stat o mie de ani sub unguri și ardelenii au rămas români, în timp ce numai într-o sută de ani, stăpânirea rusească a schilodit sufletele frajilor noștri basarebeni.

Cât privește "*democrația*" și "*democratismul*" lui Boris Elțin, să reținem un detaliu, nu lipsit de semnificație, asupra căruia Alexandru Moșin, într-o articolare atenționată lumii occidentale cu prilejul unui interviu transmis de televiziunea germană în zilele în care Moscova se desfășura lupta pentru putere. Una din diviziile de elită care a fost adusă în capitală pentru a-i combate pe răzvrătiți a fost divizia KGB, a cărei denumire stârnește fiori de groază în sufletele tuturor celor care au cunoscut comunismul în esență lui, adică în temnițe și în lagările de exterminare: "*Dlivizija Felix Dzerjinski*".

Și încă un amănunt, nu lipsit de semnificație. În timpul duelului verbal dintre "*radicali*" și "*reformiști*" a existat totuși un element de consens. și unii și alții acuzau partea adversă de "*fascism*". Semn că și la Moscova, ca de altfel pretuindeni, celor care nu plac, care incomodează și prin vederile lor nonconformiste li se aplică stigmatul de "*fasciști*" și cu asta au fost scoși în afara speciei umane.

FLORILEGIU LIRIC

ATANASIE NASTA BAZILIAN CODRESCU

OVIDIU VASILESCU

Sonetul Morii Parasite

Ai putrezit pe deal, în rugăciune -
de cer un foc de-aramă te desparte;
nemângăiat, prin aripile sparte,
suspină vântul câmpului ca-n strune.

Roșetește, moară, penele-ți nebune
să amăgești speranțele deșarte
ca sacii plini, săracii, de departe
la măciniș în grabă să se-adune!

O, ce mânie aprigă de zeu
te-a ferecat în lanț ca Prometeu,
să rabzi când pliscul timpului te roade
și zornăie cătușele de fier,
când pentru foamea asprelor noroade
ai măcina și stelele din cer?

DARURI

Tată,
mai bun decât bunătatea,
mai sfânt decât Sfinții Părinți,
mai drept decât dreptatea,
lăsându-ne pâinea tăiată felii,
te ridicai de la masa flămând,
mulțumit că se vor sătura
cei zece copii!

Tată,
să de la masa întinsă pe ștergar,
la marginea lanului de grâu,
te ridicai tot flămând,
căci furnicile cu ochii de jar,
mai mici decât vîrful de ac,
se rugau
s-adune fărâmele prânzului tău
boțat de sărac!

Când se certau pentru o fărâmă mai
mare,
le dojeneai din priviri -
te-întelegeau și în porții egale
căruu, în cămările lor tăinuite,
fărâmele inimii tale...

Tată,
mă iartă că nu am cuvinte,
nici cântec atât de curat
pentru darurile mamei Prea Sfinte!

MORTII

Părintelui Gh.Calciu

Răcnește ca un leu flămând desfăul
și craiu beat se gudură pe-o rână;
îl strâng de-o seamă inima și brâul
și îl dogoare-o patimă bâtrâna.
Hidos rânjind din uitătură soarbe
umflatul săn și coapsa arămie
și-i mișună prin sânge pofta oarbe,
ca niște viermi scurmând în murdărie.

În danțul ei învăluită femeia
odia-ntreagă, năruind păreții -
turbare de stihii și Salomeea
și-apocalipsă păgân al frumuseții.
Holbații ochi se mistuie-n vârtej
amețitor, fășind hulpavi din teste;
se-mpotmolesc cuvintele-n gâtlej
și soldul târfei intră în poveste.

Defisul gol, dezlănțuit delir,
sălbătec se ridică, se lășește
și mădularile smulse din nadir
cu aerul se-amestecă, drăcește...
“Orice, orice...” - și formele nebune
se frâng, se rotunjesc, își ies din sine;
curg bale-n bârbi... “Hai, Salomeea,
spune!”...
Gheenă dulce-i noaptea dintre vine...
În coama grea se-ascunde nălucirea
și tot din ea, stârnită, se despoaie;
ameștecat e-azuil cu privirea
și-adulmecatul cănnii-n vâlvătaie...
Potop, urgie, cântec, danț, beție -
păcatu-i yin, nu apă din Iordan!
“As vrea - striga tumultul - pe tipsie
un cap de potinuire: pe Ioan!”...

cap de potinuire: pe Ioan
de potinuire: pe Ioan

potinuire: pe Ioan
Ioan
IOAN

VIN SA MĂ DĂRUI

Vreau să mă dărui, Doamne, pe-nserat
ori mai târziu, când ceru-i de baladă,
când ochiul lumii trist și-ngândurat
prin lacrimă încearcă să te vadă.

Să mă prefaci într-un crâmpel de stea
și să mă pui cu grija la răscruce,
să scapări când se naștă țara mea
și omenirea toată, de sub cruce.

Vin să mă dărui, Doamne, pe-nserat;
Tăria Slavei, Tie să mă dărui
și-n ochiul lumii, trist și-ngândurat,
lumină lină, Doamne, să mă năru.

ZODIA UMBRELOR

Ah, calea robilor!...
Calea robilor aparține
celor născuți în zodia umbrelor,
celor care urcă muntele suferinței,
cu Îngerul morții pe umărul stâng...
Și urc, urc de unul singur!

OFRÂNDĂ

Vara-i aproape căzută-n declin
Ierunca-i plecată-n uitare;
O umbră-i înaltul la care mă-nchin,
Ruină-s grădinile-n care
Ieșea dintr-un verde ceresc și senin
Conturul luminilor tale.
Arama-ți foșnește pe umeri și-n glas,
Vestală făcându-te mie,
Acum când din toată nădejdea-ai
rămas

Serafica mea bucurie.
Isop și tămâie voi pune pe prag -
Lumină firavă și sfântă;
Evlavie, Doamnă, în gestul cel drag,
Să-ți apăr statura măruntă.
Curând ce-i lumină cădea-va-n
declin...
Umbra ta-i icoană, căreia mă-nchin.

NEMURITORII

Să stăm cu zăvoarele trase, iubito,
ca nu cumva timpul
să dea nașvală în cetate
și să ne facă...muritori!

Totdeauna există mai multe feluri de a aborda de-a ataca o problemă. Întotdeauna, s-o recunoaștem, când la mijloc sună interese (și când nu sună) modul cum se pună chestiunile diferă în funcție de poziția ce-o are cel ce-o ridică. Așa și în cazul de față. Cei ce au depus bani la "Caritas" au o opereță diferită de acelora ce n-au avut curajul sau posibilitatea să-o facă. Pe cei ce s-au temut să nu piardă banii și n-au riscat, îi găsim astăzi în tabără celor ce critică, postați, solid, pe un punct de vedere "moral". Dacă exprăsa n-ar cuprinde o doză prea mare de moralitate aş-numi-o: "gruparea geloșilor". Problema centrală este, evident, durată. Eu cred că jocul va continua să meargă încă multă vreme. Am informații sigure. Ca să dovedesc că așa cred, și spun că astăzi ar fi trebuit să ridic două milioane. Constatând, la fața locului, cum evoluază situația, l-am lăsat, în continuare la fructificat. Peste trei luni voi dispune de șaisprezece și atunci, dacă situația va rămâne la fel ca cea de acum, și îi dă bătăie, mai departe, spre suta de milioane. Totul va depinde de atmosfera de la data respectivă. Totdeauna vin la Cluj cu o zi, două, înainte și mă informez, adulmec, canticăresc, iau temperatură stării de spirit. Intuiția nu m-a îngelașat niciodată.

Se și vorbește mult. La Cluj există în prezență o stare specială, un fel de excitație colectivă, pe care "geloșii" o vorbesc de rău, dar care mie mi se pare derivând din entuziasmul, ceea ce pozitiv. Sunt însă și alte păreri. Afi văzut articoul apărut acum câteva zile în România liberă, intitulat <<Visita bătrânei doamne la Cluj>>. Apropierea mea se pare foarte, nu pot fi de acord cu autorul. Vă amintiți, probabil, de piesa dramaturgului Friederich Dürrenmatt. S-a făcut după ea și un film celebru în care e vorba de răzbunarea unei femei de morală indoelnică, ce și-a părasit cu mulți ani în urmă localitatea natală, mai mult gonită; rămăsese gravidă și iubul refuză să-o de nevastă. Fătu gonită pleacă în lume, are noroc și parvine. După ani de eforturi ajunge să dispună de o mare avere și se întoarce să-și viziteze satul, de săptă să se răzbune pe cei ce au îngrijorat-o și îzgonit-o. Perfid, oferă celor din localitatea de basină câteva milioane, dar vor intra în posesia lor numai când va avea cadavrul fostului ei iubit. Omul însă trăiește. Nu e nimic, ca arăbăre. Până la decesul acestuia, ei pot să cumpere pe datorie, în contul sumelor ce le vor primi; lucru pe care, până la urmă, îl fac toți, dorind că mai grăbnița moarte a personajului. E o parabolă, descriind o stare limitată de ridicol și grotesc. Eu nu găsesc că în cele două atmosfere, ceea ce din piesă și ceea ce din actualul Cluj, ar fi asemănătoare, doar în mod cu totul foarte...

Dacă îmi dai voie... eu, prin profesie, prin activitate sună un om al cifrelor. La bază sunt inginer, dar și multianii înfruntează activități economice (socialiste) a trebuit zilnic să mă confrunt cu indicatorii de plan, cu nivelele de producție realizată, cu calculele de tot felul, și pentru cunoașterea situației reale și pentru aranjarea acestia, în lumina "indicătorilor", și și cum era, epoca. Ei bine, când "Caritasul" a început să-și desfășoare activitatea, de la o vreme, am început să mă mir de unde vine banii. M-am apucat să calculez. Nu ieșea niciun, Aritmetică, și socialistă, tot aritmetică este. Calculele rămân undevea suspendate, contrazic realitatea. Concluzia care am ajuns a fost că ceva rămâne necunoscut; normal, afacerea nu poate să meargă atât timp. Acest "joc de intrători" doar în afară regulilor declarate poate funcționa, atfel ar fi terminat de mult, ca celelalte jocuri asemănătoare, cu faliment. Dacă, sfidând calculele, mai merge încă, înseamnă că are și o taină cu el, că operează și în secret. trebuie să existe o surse de finanțare, surse că vine de undevea de exteriorul jocului și care intervine de către orașul care are tendință să se blocheze. Afi cîștă probabil în ziarul de azi: incasările zilei sunt de 6,8 miliarde iar platile de 4,1 miliarde. Sigur că aceste cifre nu sunt cele exacte, dar că ordin de mărime sunt bune, deci peste trei luni plășile vor trebui să fie la nivel de cincizeci și cinci de miliarde. Este exclud că depunerile să atingă această cifră. Si dacă nu leștm la socoteală cu cifrele ne lăsăm de inginerie, ne lăsăm de calcule și stăm cuminți să nu deranjăm. Este clar că patronul are metoda lui de înmulțire a banilor făță de care metodele matematice sunt văz. Regret că am pierdut atât timp să cînd societăți.

Trenul trece prin tunel. În comportament se face întuneric pentru căteva minute, și liniște. Cei trei domni ce până atunci au

OMUL

din
COLT
de Constantin Iorgulescu

discutat, călătoresc la clasa întâi pe ruta Cluj-București. Sună bine îmbrăcați, costum-cravată, șifează un aer intelectual. În același comportament mai și un călător ce nu ia parte la discuții. Omul este subțire, dezordonat vestimentar, oricum nu este îmbrăcat de clasa întâi. După ce a răsovit, cu oarecare nervozitate, ziarul clujean căre-l șifează pe căsătoritor la "Caritas", s-a băgat în colțul lui și a căpătat o fixitate de piesă de mobilier. Nu se poate să dacă e total absent sau să păndește concentrat orice vorbă, orice zgromot din jur. Pare un om modest, de condiție modestă.

- Domnilor, mă bucur că părera exprimată de mine inițial v-a stârnit interesul. Mă bucur mai ales că am avut noroc și că am nimerit într-o companie plăcută, selectă. (Privirea aruncată spre colțul unde se află călătorul tacut părăsește fără intenție). Cu discuția, timpul trece mai repede și schimbările idei devin și mai plăcute și și folositor. La prima chestiune concluzia e unanimă: jocul va mădura. Cealaltă, cea care se referă la urmări, la consecințe și mai profundă și, dacă-mă gîndescu, mai importantă. Am stat acum câteva zile în oraș. Am încercat să disting, să penetrez, să pătrund atmosfera, luând contact cu diferite cercuri. Am aflat lucruri interesante, surprizătoare și care învită la reflexie. O primă surpriză am avut aziind că locutorii Clujului se bucură de unele avantaje, au unele priorități la jocul de intrători și la consecințe într-aceea că devină un fel de profesie. Se spune că până și femeile de serviciu din Cluj își angajază moldoveni sau olteni care să le facă munca, ele ocupându-se de exploatarea "Caritasului". Se pare că intensa lăță practică a început să dea clienților un fel de sentiment de superioritate pentru că, cum spun moldovenii, singurul loc unde "se dau bani" și jidabă".

Ei sunt medie, psihiatru. Am contact mai

mult cu oameni decât cu cifrele, dar nu le ignor nici pe acestea. Sunt oameni cărora le place să facă societăți, în special pe ale altora. Domnul inginer să mă scuze, nu e o auzire. În ce mă privește nu aparțin acestei categorii. Nu mi-ă placă niciodată să scotocesc, o constată și acum, la serviciu, când trebuie să întocmesc situații statistice. Voiaj să vă spun relativ la starea de spirit pomenită, că nu trebuie să fiu nici psihiatru, că atât mai puțin matematician sau economist, că să-ți dai seama că nu e un fenomen normal. Acomularea de sfonduri din roată fară, într-un singur loc, pentru a fi stocate neproductive ceva că trebuie să pătrund pe gânduri, și totuși lucrul nu se întâmplă. Oamenii continuă să-și scoată banii de la CEC și să-ile depună la "Caritas". Unii se împrumută, își vând vîtele, își amânătăză casele, umbăr și fac răstăcum pot de numeră că să-l poată depune. Se spune că înșuflă Banca Națională a sesizat, printr-un raport, Parlamentul, încă de la sfârșitul lunii iulie, dar n-a primit nici un răspuns, jocul continuă. Primește oportunitatea să-și întărească banii de la CEC și să-ile depună la "Caritas". Unii se împrumută, își vând vîtele, își amânătăză casele, umbăr și fac răstăcum pot de numeră că să-l poată depune. Se spune că înșuflă Banca Națională a sesizat, printr-un raport, Parlamentul, încă de la sfârșitul lunii iulie, dar n-a primit nici un răspuns, jocul continuă. Primește oportunitatea să-și întărească banii de la CEC și să-ile depună la "Caritas". Există, neoficial, o aprobară oficială. Explicația? Cred că e simplă: oamenii suspuși au interesul că această instituție să continue să funcționeze, pentru a spăla și înmulții banii de dubioasă proveniență. Să aparătul de propagandă face tot ce-i să îl putină să mențină încrederea. Nu îndrăznește să mă gândesc la viitorul nostru tocmai îndepărtat. Si întorcându-se către omul din colț: Domnule, mă întăriți că vă deranjez, sunteți bun să-mi împrumutăți pușină și lăzar. Sunt curios să văd căci sunt "oie chenășă" să rădăcez banii, în zilele care urmează. Mă interesează doar numărul lor.

-Mâine sunt planificate 8512 și poimâine 9104. I-am numărat.

-Da? Eu am crezut adineauri că vă căutați pe listă și nu vă găsiți, că de aia sunteți supărăți.

-Oricând pot apărea defecțiuni, se pot face erori, care noi sună destul de frecvente. Ca unul care, v-am spus, am lucrat și lucrez într-un post de conducere, mereu mă loveste de nepășare, de indisiplină, de neprincipere arroganță. Afi avut vreo nemulțumire în legătură cu "Caritasul"?

-Sigur, puteți să postrați tăcerea dacă așa sunt imprejurările, dar, ulte, eu și operelegă noștri de drum, am discutat, și am spus părerile, ne interesează orice în legătură cu aceste controverse.

subiect: "Caritas". Eu, ca profesor de literatură, poate și mai curios din fire, îndrăznesc să vă întreb despre ce e vorba, care e părerea dumneavoastră? Vă e greu?

-Nu vă supărăți, mă alătur și eu curiozității domnului profesor. Nu o fac, Doamne ferește, ca medicul psihiatru, că ca simplu om doritor să știe și părerea altora, într-o problemă controversată. Nu vă cer o expunere, ci așa cum puteți, cu cuvintele dumneavoastră, ce părere aveți, ce speranțe aveți, cum simțiți, ca om obișnuit, efectul jocului de intrătorare asupra oamenilor simpli.

-Nu vă supărăți, ce meserie aveți?

-De felul meu nu prea vorbesc. Pentru că înstăriți an să vă răspund. Vă rog însă să mă întăriți că, obișnuit cu tăcerea, nu am un satisfăcător uz al cîntinelor. Mă întrebați de profesie: Nu am. Fac de toate. Sap pământul, car poveri, sparg piatra, spăl, calc, mă joc cu copiii. Mă întrebăți despre ceva care îmi este total necunoscut și mi-e greu să spun o părere a mea, despre o problemă a dumneavoastră. "Caritasul" mi-e cu totul străin. E drept că astăzi am venit la Cluj ca să-l văd, să-l cointemplu. M-am temut că se va termina și nul voi cunoaște decât din relatăriile altora. și am venit, am văzut,... Am fost și la Palatul Sporturilor, unde se fac depunerile de bani, și la Institutul minier, unde se fac plășile, am dat roată, am căntărit cu privirea, am evaluat, am observat. Am intrat printre cei încolonajă, am staționat un timp ascultându-i, le-am privat sefele și am plecat îngrozit de atâtă fad și tern. Ca-n piesa lui Dürrenmatt oamenii se prefac a nu ști că sunt incoracți.

-Dar în ansamblu, cum ați definit "jocul", "fenomenul"?

-La înțindă. Loc de acumulare a defecțiilor

-Da, dar din astăzi unii trăiesc, prosperă chiar...

-Viermi, larvele.

-Afi jucă?

-Cum să joc când știu că este o escrocherie patentă?

-Spuneți-mi cum vedeați sfârșitul acestei "escrocherii"?

-Pentru un optimist va fi amuzant, pentru un pessimist catastrofal. Mie îmi vine în minte sfârșitul spectacolului din "Maestrul și Margareta", a lui Bulgakov.

-Vreți să ni-l povestiti?

-După multe minunări ale maestrului Woland și ale echipei sale, se organizează un "magazin pentru doamne". Scena fu invadată de oglinzi, vitrine umplute cu "cele mai variate modele de toaletă pariziene", pălării de damă, sute de perechi de pantofi, sticle de parfum, poșete, ruji de buze, etc. Apoi s-a anunțat că se primește rochii și pantofi purtați în schimbul toaletelor și pantofilor de la Paris. La început a fost oarecare ezitare apoi "se dezlăgnă rapidime" și dintoate părțile femeile porniră spre scenă. Dispărău după perdea. își lepădau acolo rochile și apăreau cu alttele noi, cu pantofi noi... Sfârșitul "Caritasului", cred că va fi ca în Bulgakov: după terminarea spectacolului "femeile" vor constata că toatelele franțuzești să au evaporație și că umbără pe stradă dezbrăcate, în hohotele de râs ale trecătorilor. Atâtă doar că să arăpeze de data astăzi, hohotele să fie de plâns.

-Nu, nu se poate...-Bine, dar ați auțit discuția noastră de adineauri, argumentele mele, ale domnului inginer, ale domnului profesor, nu vă conving?

-Nu cum. Eu, ca om din multime, am mereu aceași părere, a omului de rând. N-am fost destul de atent. În timp ce vorbeau într-o cap versuri din Lautréamont: "...Groparule, e frumos să contempli ruinele cetățenilor; dar e mai frumos să contempli ruinele oamenilor..." Trenul își micșorează viteza.

Omul din colț luă din plasă o enormă sacosă, aproape goată, o agăță de umăr, și din ușa compartimentului se întoarce către profesorul de literatură: "Văd ayeți, "Canturile lui Maldoror", editura Univers, 1970, aceste versuri le găsiți la pagina 46. Acceleratul sănă brusc în gara Copșa Mică. și negru de jumătate să apără la fereastră.

NATIONALISMUL

problema evreiască

Semînii, rasă veche și prolifică, avându-și legături în Orientul Apropiat, cu numeroase ramuri de-a lungul istoriei (de la asirieni și babilonieni pînă la arabi și evrei de astăzi), își trag numele generic de la strămoșul lor mitic comun, bûlbul Sem, unul dintre cei trei fii al lui Noe. Unitatea rasială a neamurilor semitice este însă doar o tradiție mitică, ci o realitate indisputabilă, atestată istoric, lingvistic și antropologic.

Nu-i mai puțin adevărat că neamurile semite au trăit dîntotdeauna mai degrabă în vrăjmașie decît în armonie unele cu altele. Dezbinate la începuturi, mai ales de interese politice și economice, ele s-au diferențiat radical, cu timpul, și din punct de vedere religios și cultural. Curios este că, deși întotdeauna inferior numerice masselor semite învecinate, poporul evreu (avându-l ca strâms eponim pe Eber, urmăru lui Sem), care se consideră, de la Moise încoace, "ales" de Dumnezeu dintre celelalte neamuri, a fost într-o permanentă stare conflictuală cu mai toți frații lui semitici. În cărțile Vechiului Testament sunt evocate din belșug conflictele adesea foarte singeroase între "semînii lui Israel" și celelalte triburi sau popoare semitice (culminind, în Antichitate, cu faimoasa "robie babiloniană", unul dintre cele mai cumplite episoade ale istoriei evreiești). Situația aceasta nu s-a schimbat esențial pînă azi. Tensiunile istorice intersemite, în care evreii sunt sistematic implicați, apar de-acum, cronicate în aprigul conflictului arabo-israelian, constituind unul dintre principalele focare de instabilitate mondială (recentul și chinuit acord israeliano-palestinian este departe de a fi rezolvat situația în ansamblu). Ura viscerală dintre evrei și arabi palestinieni reprezintă cea mai radicală dușmanie între două comunități etnice înrudite din toată istoria modernă (fiind aproxiată doar de recentele înfrântări fratricide din sînul fostei Iugoslavii).

Prin caracterele sale etnic-religioase, poporul evreu se vădește însă, atât în spațiul său original, cît și în diaspora, poporul cel mai conflictual din lume. Istoria confirmă acest lucru în asemenea măsură încit, mai ales în ultimele două veacuri, oriunde are loc un conflict de amploare, războinic sau revoluționar, pot fi presupuse o mînă sau un interes evreiesc. Toate seismele istorice majore, cu adînci implicații internaționale, de la Revoluția franceză pînă azi, au fost și sunt cauzate, stimulate, întreținute sauexploata de evrei sau de internaționala iudeo-masonică. Evreii se vîta, dimpotrivă, cî ei sunt în permanență persecuati. Vicinișarea este un leit-motiv al propagandei judeiști. Totuși, pentru orice minte normală se îscăparează aceasta: De ce toată lumea a avut în permanență ceva tocmai cu evrei? Hotărît lucru: ori toată lumea e nebună, ori cu evrei, ceva nu este în regulă!

Din punctul lor de vedere, explicația e simplă și sfidătoare: ei sunt "poporul ales" de Dumnezeu să stăpînească Pămîntul; celelalte neamuri (inclusiv rudele lor semitice) sunt făpturi inferioare (*goim*), echivalente cu dobitoacele; ele nu sunt demne de milă, încredere sau considerație, ci trebuie "dresate" și puse în slujba lui Israel. Această vizionare a iudaismului tradițional (atât de asemănătoare în esență ei cu rasismul exclusivist al nazismului!), lansată încă de autorii biblici și radicalizată de autorii talmudici, reprezintă și astăzi ideea cardinală a sionismului, dar se regăsește, într-o expresie laicizată, și în ideologia franc-masonică. Nu aveam de-a face, prin urmare, cu un orgoliu obișnuit, cu o formă venerabilă de mesianism răsist, cu o "superioritate" decretată, în termeni religioși a cărei conștiință evreul o păstrează chiar și în stările lui cele mai umile. Cu atât mai mult ea este exacerbată astăzi, cînd evreimea a ajuns, printre-o vastă și rabdatoare campanie ocultă, la o asemenea putere financiară și propagandistică, încit își permite practic să dicteze în politică și economia mondială, să sfideze organismele internaționale oficiale, să folosească Statele Unite ca pe o anexă militară a Tel-Aviv-ului și a iudeocratiei financiare suprastălate.

Din punctul de vedere al neevreilor o astfel de situație nu este prea magulitoare. Demnitatea umană și națională a popoarelor, la care se adaugă, mai ales în cazul jârlilor creștine și islamice, și considerante de ordin religios, sunt de natură să ducă "reacții" legitime împotriva acestui "imperialism" evreiesc, asociat adesea cu atitudini impertinente și afirmații jignitoare la adresa felurilor comunității etnice sau religioase (noi, români, suntem printre cei mai afectați din acest punct de vedere; calomniile antiromânești colportate de evreimea internă și externă sunt prea notorii și prea durerioase ca să le mai treceam încă o dată în revistă). Astfel de tendințe și manifestări au caracterizat elementul românesc de prețutindeni și dîntotdeauna, chiar în contexte mult mai puțin favorabile. De aceea, cum s-a spus, evreii își trag singuri, periodic, "toate fulgerele" asupra lor. Mai mult decît victimele "sălbăticiei" altora, evreii sunt victimele proprii lor lipsă de tact și de scrupule față de lumea grecve.

Oricine încearcă să re-acționeze, fie și numai defensiv, la acțiunea lor subversivă, devine automat "reacționar", în sensul teribil pe care presa iudeo-masonică î-l impus acestui cuvînt! Acest "reacționarism" generic trage după sine, printre asociație deja automatizată, regizată de același tip de propagandă, o grămadă de alii termeni stigmatizați, înghesuți de-a valmă și golii, cel mai adesea, de semantismul lor original: fascism, nazism, terorism, fundamentalism, șovinism, naționalism, antisemitism etc. Dacă eu, ca român onest, îmi apăr personalitățile sau valorile naționale consacrate, deconspirând cu firească indignare diferențelor mistificări evreiești pe seama acestora, de ce ore trebuie să devin automat "fascist", "fundamentalist", "terorist", sau "antisemit"? Eu nu o fac decât strict în calitatea mea de român sau de creștin. Sau și acestă calitate sătumă...vinovată?! Atunci ar însemna că singura formă de inocență îngăduită n-a mai rămas decît aceea de a ne lepăda de noi însîncă, de a plinge victimele holocaustului și de a umbila cu caciulile în mîni pe la ușile ovreiești: "Sluga, jupine!"...

Sunt mulți care au și început să facă astfel (și nu, dintr-o cel mai

neinsemnată). Cei mai numerosi ignoră însă problema, așa cum ignoră tot ce nu le trece prin pîneci (și evreii și-au exploataz de minune ignoranța sau indiferentismul masselor neevreiești, care formează, la scară mondială, oasnumita "opinie publică"!). Există și din cei ce și-au și sint indignați în sufletul lor, alegind însă rezistență pasivă și travestindu-și lasitatea în "prudență" sau fatalism ("Noi suntem prea mici" sau "Nu e bine să ne expunem" sau, pur și simplu "Oricum nu mai e nimic de făcut")! Deși în minoritate, mai există totuși și oameni hotărîți să reacționeze făță: unii din ură, alții din comandanțe de conștiință. Pe cei care se lasă orbii de ură, utilizind sau recomandînd atitudini violente, uneori cu un intreg eşafodaj demagogic, nu-i putem nici incuraja nici respecta, chiar dacă se mai întimplă să aibă și parte la lor de dreptate (cum este cazul suburbanelor publicații neocomuniste "România Mare", "Politica" sau "Europa"). Pe ceilalți, civilizați și onesti, călăuziți de principii și argumente, nu numai că-i aprobă, dar îi considerăm absolut necesari pe baricadele tot mai puștiute ale responsabilității creștine și naționale.

Fiecare, evreu și acolijii lor, consideră parcă programatic onoarea drept o slabiciune, nu vor pregeta să se mai dez-onoreze o dată, virindu-și toti adversarii în aceiași oală și punindu-le tuturor eticheta infamantă de "antisemiti".

Dar confuzia în care este întreținută problema se vădează din chiar această etichetă stupidă. Înțînd seamă de precizările pe care le-am făcut mai înainte, să cîntărim o clipă acest atît de supralicitat "antisemitism". Există puține cuvinte atît de lipsite de temei. Căci "a fi antisemit" vrea să zică, literal, "a fi împotriva a tot ceea ce este semit". Cînd spunem, bunăoară, "antireligios" sau "anticomunist", înțelegem ceva care se împotrivează generic la tot ceea ce înseamnă sau însemnat cîndva "religie" sau "comunism". Cînd spunem "antisemit", dacă ar fi să luăm cuvîntul în serios, ar trebui să înțelegem o aceeași împotrivire generică, necondiționată temporal sau spațial. Ar însemna să-i cîpîndem în repulsa noastră și pe vecișii akkadieni sau fenicieni, și marile personaje biblice (vetero, dar și neo-testamentare), ca și toată arăbiea și evreimea contemporană, ba chiar și pe arabi sau evrei creștini, devreme ce atributul de semit trîmpite la rasă, iar nu la religie! Dacă așa stau lucrurile, să-ni se arate măcar un "antisemit" adevărat!

Dar chiar raportindu-ne strict la contemporaneitate, termenul ca atare duce numai la absurdități. Va să zică, cine îndrăznește să se opună manevrelor evreiești, este calificat îndată drept "antisemit". Dar Yasser Arafat sau Saddam Hussein, care numai astă fa, ce sănii? Semîni sau antisemîni? Iar dacă arabi și semîni și Israelul îmîrăște de moarte, atunci înseamnă că Israelul este antisemit? Din ambele situații s-ar putea trage concluzia că semîni sunt cei mai strajni...antisemîni!

Pentru spune, cu mină pe inimă, că în România nu există antisemîni. S-ar putea să existe niscaiva anti-arabi sau anti-evrei. Deobicei, în contextul actual, cine are pică pe evrei simte sau îndă de simpatie pentru arabi. Si invers. Astă înseamnă că unul și alături om este totdeauna...filosemit și antisemit! Ba mai mult: el este filosemit...pentru că este antisemit! Si tot aşa.

Prin urmare, reacția față de evrei, pe care o avem în vedere aici, ar fi mai potrivit să se numească "antiîudaism" sau "antievatism" sau eventual - cu o notă arhaică - "antijidovism". Așa s-ar și limpede de cine anume este vorba. Dar nici așa termenul n-ar putea fi utilizat orbește, pentru că are cusușul de a sugeră o atitudine radicală față de tot ceea ce îne de evrei și de iudaism, ceea ce nu prea se înținăște în realitate. Numai cineva care nu e în toate mintile se poate lăsa purtat de o astfel de ură generalizată și necondiționată față de o întreagă etnie, religie sau cultură. Sînt evrei și evrei, situații și situații. Faptul că cineva este evreu nu-l face în mod automat odios sau periculos. Au existat, există și vor exista întotdeauna și evrei onești, simpatici, rezonabili, ca și valori iudaice incontestabile și universale. Sigur că, din păcate, majoritatea - fie consideră sincronic, fie diacronic - nu este și n-a prea fost constituită din aceștia. Dar astă nu ne îndreptăște la nediferențieri, mai ales cînd stăm pe pozițiiile creștinismului. Eu pot fi un adversar înverșunat al lui Rosen Moses și al lui Silviu Brucan, a lui Itzaak Rabin sau a lui George Sôros, a lui Lojei B'nai Brit sau al Finanței Mondiale, al iudeo-masoneriei sau al marxismului. Dar pot în același timp să am toată admirarea pentru un Arthur Einstein sau un N. Steinhardt, să fac apologia monoteizului iudeo-creștin, sau să laud exemplara solidaritate națională a evreilor în fața "teroarei istorice", să-mi iau soție de neam evreiesc (ca naționaliștii O. Goga sau Vasile Marin) ori să am prieteni apropiati printre evrei (ca naționaliștii M. Eminescu sau Nae Ionescu). Îmi pot fi la fel de indignești un C.V. Tudor, ca și un Z. Ornea sau la fel de respectabil un H. Wald ca și un Mihai Șora, să zicem. Ba mai mult: pot, în egală măsură să-l admir pentru uncle și să-l detest pentru altele pe evreul Edgar Papu, așa cum am și de ce să-l admir și de ce să-l detest pe românul Alexandru Paleologu...Nu poate exista o singură măsură pentru toți și pentru toate în relativitatea vieții istorice.

Dacă există o stare conflictuală evidentă - fie de idei, fie de fapte - între personalități sau grupări evreiești și personalități sau grupări românești (și creștine în genere), aceasta trebuie corect judecată în cauzele și în efectele ei, dincolo de orice absolutizare forțată. Românul care reacționează, ferm, dar decent, caromân onest, la un afront evreiesc, nu este "antisemit" sau "antievreu" cu tot dinadinsul, ci doar un naționalist care veghează la ființă și la onoarea neamului său (așa cum și evreii veghează la ale lor). Același român, din aceeași rațiuni, va re-acționa la fel și la un afront venit din altă parte. De ce adică, la el acasă sau pe aiurea, evreul are dreptul să fie tradisionalist și naționalist, iar celelalte neamuri nu? Pentru că el e "ales", iar ceilalți sunt "goim"? Dar atunci înseamnă că, prin chiar tradiția lor religioasă, evreii sunt cel mai "fundamentalist" și mai "răsist" dintre popoare.

Mai de folos ar fi pentru toată lumea să-si cumpănească și vorbele și judecășile. Iar în ce privește naționalismul, acesta să nu mai fie asociat abuziv și tendențios cu fel de fel de gorogôte propagandistică. Naționalismul sătirește și legitime atât vreme cât nu devin exclusiviste. În vasta simfonie a omenirii orice nație este chemată să se integreze cu specificitatea ei creațoare, conservată prin conștiința națională. Evreii nu gresesc cînd își apără ființă și își afirmă specificitatea. Ei gresesc însă cînd vor să interzică altora să facă același lucru. Omenește, așa cum a lăsat-o Dumnezeu, este unitate în diversitate. Dacă nu ne-am lăsa în voia patimilor narbe, am putea să-i potențiam atât unitatea cît și deversitatea, ducindu-o spre plinătatea ei firească, după voia divină. Altintîr, acțiunile neșabuite ale unor vor strage pe permanență altora, iar lumea se va preface într-un haos incontrolabil, în care nu se va mai ști cine sunt

Adolf Vasilescu

REEDUCAREA DE LA AIUD

**II. Acțiuni pregătitoare:
perioada
marii
incremeniri**

Incheiam prima parte a acestei relatăriri cu o succintă caracterizare a colonelului Gheorghe Crăciun, cel care a organizat și conduce înumană acțiune de pervertire a conștiințelor internăților în penitenciarul din Aiud, acțiune nevinovată denumită reeducare. Deși era, aşa cum l-am caracterizat, dur, neîndupăcat și insensibil la suferințele pe care, cu hună și înțelegere, le provoca celor peste ale căror destine ajunsese săpân, nu aș putea spune totuși despre el că a fost o bestie, o brută sadică asemenea altor comandanți de închisoare. Golici sau Maromet, de exemplu. Nu. El nu și-a permisă răutăți gratuite ca cei mai sus pomeni și săvârșea răul, nu orbir de furie și de "sfântă țără proletară" ca acesta, cicalculat, cudscernându, pătruns fiind de importanța și necesitatea instanței pe care o avea de înădeplinit. Mai mult chiar, acest om dur și nemilos își permitea cădădata să alibă și constănța, să fie umان chiar. În amintesc că într-o noapte de decembrie (1959 ?), pe un ger năvăzut, când izolările Aiudului erau pline până la refuz (se spie că însemna izolare în timp de iarnă: camera neîncălzită, cu ciment pe jos, complet goală, în care cel pedepsit era băgat, sumar îmbrăcat și cu hrana redusă la o treime, pentru trei, cinci sau șapte zile), colonelul Crăciun a venit, în puterea noipii, însoțit de ofițerul de serviciu și de gardianul de pază și, dând dispoziție să se deschidă ușile izolărilor, ne-a trimis la celele zicănd: "Ați avut horor că aviaști nevastă-mea urât și m-a trezit, rugându-mă, să vă să vă scot de aci ca să nu vă am pe conștiință. Să, deoarece rezistați și morțăiților unei muieri!".

Și, asemenea "gesturi de omenie" obișnuia să facă frecvent colonelul Crăciun. De exemplu, una dintre pedepsele care se administrau celor considerați refractari sau cărora cărbicie trebula înfrântă, era refuzul de a li se acorda, în cazul că aveau nevoie, asistență medicală. Și, colonelul Crăciun auza des de această pedeapsă împotriva celor ce refuzau reeducarea. Când i se raporta că vreunul dintre cei pedepsiți în acest mod este în stare gravă, el sficea că din întâmplare o inspecție în celula respectivă și, "alarmat" de starea celui încauză, dădea dispoziție ca acesta să fie internat în spitălul penitenciarului și să îl se dea îngrijirile necesare. Desigur, pentru mulți această suspendare a pedepsei era salutară, dar au fost și cazuri pentru care acestă suspendare s-a dovedit a fi inutilă. Așa s-a întâmplat, de exemplu, cu unadintre cele mai luminoase figuri ale Aiudului, profesorul Gheorghe Manu care a murit, în 1961, de r.b.c. În spităl penitenciarului, după ce mult timp i se refuzase asistență medicală pentru că n-a vrut să accepte misiunea de internăților între definiti

administrație în vederea reeducării. Dar, asupra acestui caz vom reveni.

Investit cu depline puteri și bucurându-se de totală încredere a marilor săi, colonelul Crăciun își permitea să fie, din cănd în cănd, "unor" pentru că nu riscă nimic: De fapt, nu facea altceva decât să amuleze niște pedepse pe care tot el le dădu. Și, de fiecare dată facea acest lucru cu ostentație, vrând să demonstreze că de mărinimos este el și că de uman este regimul pe care îl sfujește.

colaborator, în acel moment, al administrației (mare majoritate a celor care trecuseră prin Pitești, odată înădeplinită agresiunea împotriva lor și dispersați în mare masă în celorlalte deținute, își reveniseră din acest punct de vedere), ci pentru că nu riscă nimic: De fapt, nu facea altceva decât să amuleze niște pedepse pe care tot el le dădu. Și, de fiecare dată facea acest lucru cu ostentație, vrând să demonstreze că de mărinimos este el și că de uman este regimul pe care îl sfujește.

După primele acțiuni întreprinse de noui comandanți ai Aiudului, noi, cei întemnițați în acest penitenciar, ne-am dat imediat seama că el venise acolo cu o misiune precisă. Simteam că nici se pregătește ceva, dar ce anume nu puteam destuși. Ne sfuceam fel de fel de gânduri. Unii "analizați", cu mai multă experiență în ale pușcării, nu excludea din calculelor lor nici posibilitatea începerii unei acțiuni de reeducare, căci, după consumarea "experimentului Pitești", reeducarea devenise un fel de obșesie în închisorile românești. Și, nu s-au îngățat prea mult căci reeducarea avea să înceapă abia după patru ani. Deocamdată se sfuceau numai pregătiri în acest scop.

Primul lucru pe care l-a făcut colonelul Crăciun după instalarea sa în noua funcție a fost reorganizarea deținutilor pe celule. Dacă până atunci repartizarea celulelor se facea oarecum la întâmplare, după cum se nimorea, de data aceasta, formațiile de patru, cinci sau și zece oameni care urmau să conviețuiesc în același celul, au fost cu grija alcătuite după criterii pe care noi, nu le-am prea putut înțelege. S-a înținut în acastă alcătuire și de alfabet, s-a finit cu și de vârstă, s-a finit cu și de afinități sufletești, și de adversități. În orice caz, această nouă repartizare a deținutilor în celule nu s-a mai făcut la întâmplare ca altădată. Tânăr, s-a mai observat un anumit și anume că, în fiecare celulă fusese introdus, pe cădăf, posibil, și căte un "pitestean" (definiri care trecuse prin Pitești), nu neapărat ca turnător ori

colaborator, în acel moment, al administrației (mare majoritate a celor care trecuseră prin Pitești, odată înădeplinită agresiunea împotriva lor și dispersați în mare masă în celorlalte deținute, își reveniseră din acest punct de vedere), ci pentru că nu riscă nimic: De fapt, nu facea altceva decât să amuleze niște pedepse pe care tot el le dădu. Și, de fiecare dată facea acest lucru cu ostentație, vrând să demonstreze că de mărinimos este el și că de uman este regimul pe care îl sfujește.

Odată cu această nouă repartizare a deținutilor în celule, pentru "locatarii" Aiudului începe o lungă perioadă critică, sugerată de cinea "perioada marii incremeniri". De ce "Incremenire"? Pentru că timp de aproape doi ani și jumătate, în Aiud, nu s-a mai mișcat nimic. Timp de aproape doi ani și jumătate, oamenii au fost nevoiți să trăiască în același formă și același loc, să vorbească în același formă și același loc de spirit, să fiind că meninerea, timp îndelungat, între patru persoane, a doi sau mai mulți oameni, face contrajură de-a dreptul împosibilă. De altfel, acest lucru se și urmărește: degradarea relațiilor dintre oameni și slabirea rezistenței lor nervoase și prin aceasta și a rezistenței morale. S-au consumat atunci, în spațele ușilor fericate, adevarate drame. Oamenii echilibrați care înaintea soseră prietenos sau monoton se respectau reciproc au ajuns să nu se mai prindă și suferă, să se strângă în

inverșunare chiar. Fiecare agresa pe ceilalți cu tichile sale, cu tabieturile sale, cu automatismele sale și era agresat, la rândul său, de tichile, tabieturile și automatismele celorlăți. Iți trebuia o mare capacitate de înțelegere și o și mai mare capacitate de autocontrol pentru a-ți păstra struni sentimentele care o luau razna. Cu toate acestea, de cele mai multe ori, oamenii, spre cinstea lor, au reușit să și înfrângându-și le au reușit să supraviețuiesc. De cele mai multe ori, toate aceste conflicte erau înabușite în stare latență, iar dacă toruși izbucneau era repede aplinate prin medierea celor din interior. Căci din fiericire, în fiecare celulă aproape, se numea să fie căte un insu mai înțelept de suferință, care îndeplinea rolul de "pacificator" și care, prin poziția și statutul său morală, reușea să se impună și să impună. Trebuie să subliniez faptul că, în foarte multe celule, acest rol era înădeplinit de către "pitestenii". Oamenii aceșia, datorită experiențelor cumplite prin care trecuseră, aveau o altă vizionă asupra vieții în general și, mai ales, aveau o deosebită înțelegere asupra psihologiei omului ajuns în situații limită.

Apoi mai era ceva. Oricăr de mari ar fi fost neajunsurile conviețuirii în aceste spații închise numite celule, întemnițații din Aiud, mai ales în situația dată, aveau de făcut față împreună unei agresiuni mult mai mari și mai periculoase: agresiunea dușmanului de dincolo de usă. Și pentru a putea să realizeze acest lucru era imperios necesar ca fiecare să-și înfrângă sentimentele și să acționeze solidar.

Odată cu noile repartizări în celule, direcția închisorii a instituit și un regim extrem de sever. Vigiljența celor care se supraveghează a sporit considerabil. Aproape de zeci de minute, "pleoapa" vizetei prin care eram spionaj se ridica și cea mai mică abatere sau presupusă abatere de la un regulament aberant era cu severitate pedepsită. De la cinci dinineaște, când se dădea deșteptarea și până la zece seara, când sună stingerea, definitul nu avea voie să facă nimic. Nu avea voie să vorbească decât în soaptă, nu avea voie să se uite pe geam, nu avea voie să aibă nici o activitate, manuală ori intelectuală, care ar fi făcut ca timpul să-l treacă mai ușor. Definutul trebuia să peripeță dureros curgerea timpului. Pieseare clipă trebula să-i fie muscătură. Și dacă nu-i era sau i se părea cerberului de dincolo de usă că nu-i este, atunci mușca călă, prescriindu-i trei, cinci sau șapte zile de izolare sau de neagră. Se pedepsea mult și se pedepsea pentru orice. Am văzut oameni pedepsiți pentru că au fost surprinși rugându-se, ori zâmbind, și chiar înainte de amintiri. Am văzut oameni pedepsiți pentru că au fredonat o melodie ori pentru că au recitat niște versuri. Și toate acestea urmăreau slabirea rezistenței fizice și sufletești a definitului pentru ca atunci când își se propune o alternativă să o accepte. Dar până să își se propună această alternativă avea să maltrăteze și aprobă de două ani.

(va urma)

Demostenes Andronescu

DOMNUL COPOSU în conflict cu ADEVARUL

Se pare că afirmația făcută de dl.Corneliu Coposu în ziarul "Ora" (din 19 iulie 1993) prin care îi acuza pe legionari de a fi adus pe scena politică românească spiritul de intoleranță, comuniștii nefăcând altceva decât să-l continue, nu a fost o scăpare regretabilă. Domnia sa a uitat prea repede că nu legionarii, ci comuniștii au fost cei care l-au "intolerat" timp de 17 ani în temnițe și lagăr de exterminare. Si ca urmare a acestei ciudate amnezii, recidevează.

Revista "Magazin Istoric", o publicație care în trecut a făcut parte din arsenalul propagandei comuniste, iar în prezent își continuă apariția sub conducerea aceleiași echipe de istorici de orientare marxistă, în numărul din septembrie al acestui an a publicat câteva pagini din Jurnalul d-lui Coposu, referitoare la "asasinarea profesorului Virgil Madgearu de către o echipă de legionari (aceeași care l-a asasinat tot atunci și pe Nicolae Iorga)". Faptele sunt vecchi, de acum de domeniul istoriei (au trecut de atunci 53 de ani), dar cei care reiau în discuție acel regretabil eveniment o fac în ideea că prin ceea ce spun, contribuie cu elemente noi la elucidarea sau explicarea celor întâmplăte. Este ceea ce doresc să facă și d-l.Coposu, ca unul care a trăit în mijlocul evenimentelor politice din toamna anului 1940. Din păcate însă, domnia sa omite în relatările sale unele elemente esențiale, iar altele, ceea ce este mai grav, prezintă faptele altfel decât s-au petrecut.

Așa de pildă, autorul filelor de Jurnal publicate în "Magazinul Istoric" spune că în acele zile l-a vizitat pe secretarul general al Ministerului de interne, colonelul Riosanu. Acesta ar fi ordonat unui ofițer în subordine să-i dea două pistoale: unul pentru dânsul, celălalt pentru lui Maniu sau pentru cineva din apropierea sa. Totodată, colonelul Riosanu l-a indemnizat ca în cazul unei ciocniri cu legionarii, să stragă în etica în niste căinii. Surprinzător, în această relatare nu este recomandarea pe care i-a făcut-o colonelul Riosanu, cunoscut pentru adversitatea sa față de legionari. Surprinzătoare este însă insinuarea d-lui Coposu că Iuliu Maniu ar fi putut deveni fița unei

agresiuni legionare, când respectul de către acest, cu adevărat mare român, se bucura, era de notorietate publică. Să-i amintim oare d-lui Coposu indemnul adresat de Corneliu Codreanu camarazilor săi ca, în momentele grele ce vor veni, să se alăture lui Iuliu Maniu? Să-i mai amintim pactul de neagresiune electorală încheiat între Iuliu Maniu și Corneliu Codreanu în 1937? Să-i mai amintim că la procesul lui Corneliu Codreanu din 1938, Iuliu Maniu a depus ca martor al apărării? De toate acestea d-l.Coposu pare să fi uitat cu bunăstîntă și cu...rea-credință.

Dar, pasajul din Jurnalul d-lui Coposu, care nu poate să nu revolte orice om onest, contemporan cu evenimentele din '40, este cel care se referă la cei care "au fost asasinați în mod bestial, în închisoarea Jilava, unde erau deținuți în aşteptarea judecății 64 de arătași, din cei acuzați că ar fi persecutat și maltratat legionari, în frunte cu generalul Ghe. Argeșeanu..."

În calitatea sa de om politic democrat și "creștin", d-l.Coposu este deplin îndreptățit să și exprime indignarea că arestații la Jilava au fost uciși fără judecăță. Să semnatarul acestor rânduri în calitate de adept al orientării politice democrat-creștine afirmă că, nimeni, ca persoană particulară, nu are dreptul, în condiții normale să ia viața semenului său (condiție anormală fiind, starea de război și legitima apărare, ca să numim numai două din ele).

Ca jurist însă (aceasta fiind formația d-lui Coposu) și că om de bună-credință (aceasta fiind ceea ce îi pretindem noi, cei care am trecut prin aceleși temnițe comuniste cu dânsul), ar fi fost normal să nu ignore cauzele care au dezlănțuit masacrul de la Jilava. I le reamintim.

În anul 1938, regele Carol al II-lea, speriat de rezultatele alegerilor din anul precedent, desființea toate partidele politice și instituie un regim de dictatură, avându-l ca ministru de interne pe Armand Călinescu, politician crescut și educat de Partidul Național-Tărănesc.

În același an, cu contribuția morală a lui Nicolae Iorga, lui Corneliu Codreanu i se însceneaază un proces de "înaltă trădere" și este condamnat la 10 ani temniță grea. Totodată, cu mult

înaintea instaurării regimului comunist, călcându-se în picioare legile ţării și drepturile omului, mii de legionari sunt aruncați în închisori și lagăre.

În dimineața zilei de 30 noiembrie 1938, în urma ordinului dat de Armand Călinescu, la cerere regelui Carol al II-lea, Corneliu Codreanu, împreună cu încă 13 camarazi sunt asasinați prin strangulare, în timp ce erau transportați de la închisoarea Râmnicu Sărat la Jilava. Cadavrele sunt aruncate într-o gropă comună la Jilava, turnându-se peste ele vitrioli, iar deasupra mormântului a fost turnată o placă de beton.

La 21 septembrie 1939, o echipă de 9 legionari îl asasinaază pe Armand Călinescu ca răzbunare pentru ucidera lui Corneliu Codreanu. După săvârșirea asasinatului, faptașii se predau autorităților. Sunt execuțiați pe loc, fără anchetă și fără proces.

Noul guvern instalat la 21 septembrie 1939, avându-l ca prim ministru pe generalul Ghe. Argeșeanu și ministru de interne pe generalul Gavrilă Marinescu, dezlănțuie un lanț de represei care depășesc puterea de înțelegere a unei minti normale. Fără nici o justificare, fără nici un temei legal, fără anchetă, sute de legionari deținuți în lagăre și închisori, sau luati pur și simplu de la casele lor, în mai toate județele țării, au fost asasinați în stilul pe care colonelul Rioșanu îl recomanda d-lui Coposu, "ca pe niște căini".

Oameni nevinovați, în majoritatea lor tineri intelectuali și studenți care nu aveau nici în clin nici în mâncacă cu asasinarinei lui Armand Călinescu au fost impușcați și trupurile lor neînsuflețite au fost lăsate să zacă zile de-a rândul în piețe sau în marginea de drum, spre rușinea țării și oprobriul întregii lumii civilizate. (Lista victimelor acestor abominabile crime, d-l.Coposu o poate găsi, de pildă, în volumul apărut recent, "Din luptele tineretului român" editat de Fundația Buna Vestire, în cazul că, deși contemporan cu această macabru pagină din Istoria României Moderne, domnia sa a suferit un subit atac de amnezie, uitându-i pe cei care la Capul Midia, sau în alte lagăre și temnițe comuniste l-au ajutat să supraviețuiască pentru a putea să-și scrie memoriile).

După 6 septembrie 1940,

faptașii acestor masacre fără precedent în istoria noastră, atât cei care le-au ordonat, cât și cei care le-au executat, au fost arătași și incarcerați la Jilava, urmând să fie traduși în fața justiției.

În ziua de 25 noiembrie 1940 începe la Jilava săpăturile pentru deshumarea rămășițelor pământești ale lui Corneliu Codreanu și a celor 13 camarazi ai săi asasinați împreună cu el. Multimea legionarilor revoltăți la vedere osemintelor celor uciși se îndreaptă spre închisoarea Jilava și îi masacreză pe cei vinovați de crimele săvârșite împotriva camarazilor lor. Ei sunt cei despre care d-l.Coposu afirmă în Jurnalul său că se găseau la Jilava deoarece *ar fi persecutat și maltratat legionari*. În fața acestui monument de rea-credință orice comentariu este de prisos. Și totuși, o întrebare nu poate fi ocolită. Ce interes servește d-l.Coposu ca să răstâlmească adevărul cu privire la evenimente petrecute într-unadinc cele mai dramatice perioade din istoria modernă a României, perioada în care trupul țării era ciopărțit, pierzându-se din zestrea lăsată de cei care făuriseră România Mare, Basarabia, o parte din Bucovina, Ardealul de Nord și Cadrilaterul?

Si în încheiere: un scurt citat din Jurnalul d-lui Coposu, în care domnia sa oferă o caracterizare antologică a Mișcării Legionare și nenumăraților ei membri, alături de care s-a găsit anii de-a rândul, în clipe de gheață cumpănă, în timpul prigoanei comuniste. Pentru d-l.Coposu, cel de astăzi, Mișcarea Legionară este *"clanul care se închină Arhanghelilor (sic), cu îndinătă solemnitate misticoid"*. O definiție din care nu poate fi refuzată decât inventivitatea "lexicoïd" a d-lui Coposu, căci investigațiile făcute pentru a găsi un dicționar care să explice sensul cuvântului "misticoid", probabil un derivat abuziv din cuvântul mistică, s-au dovedit a fi zadarnice.

ILIE BERGHEZAN,
fost deținut politic
(1948-1953 și 1959-1964)

NOTA

La Editura "Humanitas" a apărut recent volumul Istoria Gărzii de Fier: 1919-1941. Mistica ultranaționalismului, semnat de d-l Francisco Veiga (tânăr profesor de istorie contemporană la Universitatea Autonomă din Barcelona). Necunoscută și neavând încă vreme să o parcurgem în întregime, nu mulțumim deocamdată cu simpla ei semnalare. Să spunu că teză de doctorat în 1987, lucrarea s-a tipărit mai înțâi în limba spaniolă, la Barcelona, în 1989. Recentă traducere în română (aproape 400 de pagini) este efectuată de d-l Marian Ștefănescu.

Autorul spaniol (după nume ar putea fi de origine catalană sau portugheză) s-a întemeiat atât pe surse scrise (volumul cuprinde o bogată bibliografie, la care se adaugă hărți și planșe de urmărire științifică), cât și surse orale (întrevăderi, riguroșe date, cu membri sau simpatizanți ai Mișcării Legionare: N. Șeitan, A. Răduță, G. Ușcătescu, Vintilă Horia, C. Papanace, H. Stămaru, C. Nagacevschi, Tr. Popescu, N. Roșca, P. Vălimăreanu și alții). Editoriul român însă ne încrezînd că "Francisco Veiga... <> <> fenomenul legionar românesc dintr-o perspectivă liberă de prejudecăți, pornind de la o solidă documentare și încercând paralelă cu extrema dreapta spaniolă. O carte pasionantă, deschisă, provocatoare". (R.C.)

TEOLOGIA mistică și dogmatică

ENERGIILE

5.

NECREATE

Spre deosebire de celelalte confesiuni creștine, deviate în felurite măsuri de la tradiția originară, Ortodoxia face o deosebire limpede între cele *create* și cele *necreate*, iar în privința acestora din urmă - între *Ființa și Energiile divine*, adică între ceea ce este Dumnezeu în *esența Sa* și ceea ce este El în *lucrarea Sa*. Aceste distincții necesare, implicite în toată tradiția gindirii teologice răsăritene, și-au căpătat o strălucită articulare doctrinară în scrierile Sf. Grigorie Palama (¶1359), mai ales în urma polemicii acestuia cu apuseanul Varlaam, pe tema misticii iisihaste. Având în vedere caracterul elementar al *Cursului... nostru*, ne vom îngădui o expunere sumară și simplificată a acestei controverse celebre (pentru informații mai bogate și mai precise se poate consulta mai cu seamă lucrarea Păr. D. Stăniloae, *Viața și învățătură SF. Grigorie Palama*, fie în ediția inițială din 1938, fie în reeditarea recentă - 1993 - de la Editura "Scripta" din București; texte esențiale ale Sf. Grigorie Palama mai pot fi găsite și în *Filocalia românească*, vol. VII, Editura Institutului Biblic..., Buc., 1977, pp. 223-525).

Călugării iisihasti, ducând viață de cărăjenie desăvîrșită și de rugăciune permanentă (*Rugăciunea lui Iisus*: "Doamne Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pre mine păcătosul", prin care mintea și inima se contopesc, iar omul purificat devine lăcaș al harului îndumnezeian), ajungând la experiența directă a dumnezeierii, contemplind lăuntric, "liniștit" și transfigurată, lumină divină suprasensibilă și suprainteligibilă, assimilată luminii taborice a Schimbării la Față, cind Domnul S-a arătat în veșmintul slavei Sale (transfigurarea de pe Muntele Tabor: MATEI, 17, 1-2, MARCU, 9, 28-29). Mulți dintre ei nu aveau învățătură cărturăescă și nu erau deloc meșteri la vorbă; întrebăți ce văd, unu spuneau, în simplitatea lor, că văd o lumină de negrăit, care-i umple de pace și bucurie, iar alții afirmă fățu că văd pe Dumnezeu. Umlând printre ei și iscodindu-i cu viclelenie, apuseanul Varlaam îi ridiculiza, numindu-i "cei cu sufletul în buric" (*omphalopsychoi*), pentru că în străvechea practică iisihastă poziția optimă de rugăciune era cea ghemuită, cu față plecată spre pînțe. Mai mult decât atât, ignorant și circumspet în suficiență lui răjonașă, Varlaam îi învinuia de eretice, pentru că învățăturăa lui de-a-L vedea pe Dumnezeu. El susținea că Dumnezeu nu poate fi văzut de oameni: "noi nu putem contempla decât creațiile lui Dumnezeu, dar nu și pe Dumnezeu însuși. Prin urmare, consideră Varlaam, acești oameni simpli și ciudati se amâgesc și-i amâgesc și pe alții; dacă ei văd "ceva", acel "ceva" nu poate fi nicidecum Necreatul (Dumnezeu), ci doar o realitate creată, exterioră finței divine. El admitea că apuseanul poate fi vorba despre harul lui Dumnezeu ("grafia divină", cum îl zice apuseanul), pe care-l consideră însă ca apartinând lumii creaturilor - o creație divină de ordin superior, dar totuși creație. Acuzarea adusă iisihășilor era gravă, ei ar fi confundat, asemenea paginilor, cele create cu cele necreate, creația eu Creatorul!

Aici intervine Sf. Grigorie Palama, cărturar vestit, el însuși practicant al metodelor iisihaste, el îi apără pe iisihasti și Ortodoxia, arătând că eroarea sau confuzia era de fapt a lui Varlaam (și a apuseanilor în genere). Având o concepție greșită despre Sfintul Duh (exprimată și-n adăsuț *Filiope*, în care ne-am referit într-un capitol precedent), Apusul se înșela și asupra lucrurilor Sale în lume, considerind harul drept ceva creat și deci cu totul exterior dumnezeierii. De aceea apuseni nu poate înțelege nici viața mistică a Ortodoxiei și nici adincimile gindirii ei teologice. Din perspectiva dreptei credințe răsăritene, între Ființa lui Dumnezeu (inaccesibilă în sine) și lumea făpturilor Sale (văzute sau nevăzute) se interpun *energiile necreate*, lăsrările nemijlocite ale lui Dumnezeu (care sunt solidare cu firea Lui necreată, dar totuși accesibile, pe căi mistică, celor în-duhovnicii). Sf. Maxim Mărturisitorul afirma că dejea că dumnezeirea este izvorul "energiilor" (în gr. *energeta*, "putere de acțiune", "lucrare"). Teologia

palamită reia și dezvoltă această afirmație: "În discuțiile despre natura luminii taborice, cu teologii latini - care, sub pretextul simplicității și neimpărtării naturii divine, spuneau că harul este creat - Sf. Grigorie Palama face distincție între ființă sau esență lui Dumnezeu, adică firea dumnezeiască necreată, neschimbătoare, necuprinsă și negrăită, și *energiile divine necreate*, adică lucările sau <<energiile>> personale prin care El se lasă împărtășit. Se manifestă și în-dumnezeiește. Energiile izvorăsc din dumnezeirea comună celor trei persoane ale Treimii și prin aceasta sănii unice, indivizibile, permanente și atabile. Ele există deodată cu Persoanele și sunt contemplate în mod real, nu simbolice" (I.Bria, op.cit., art. ENERGII, p.142).

Dar să vedem ce spune Sf. Grigorie Palama însuși, înfrințându-l pe Varlaam. Referindu-se la lumina văzută de iisihășii, el precizează: "Ei și în experiență că este o lumină și nu har nematerial și dumnezeiesc, o lumină văzută în chip nevăzut și înțeleasă în chip neînțeles. Ce este însă această nouă spăsăru. Aflată, cu metodele definiri, ale analizei și impărtării (metodele *rationale* ale teologiei scolastice - n.n.) și binevoioase de învăță și pe noi, care nu sunt *Ființa lui Dumnezeu* nu este *acea lumină*, căci ființa este inaccesibilă și neimpărtășibilă. Înger iarăși nu este, căci poate să trăsătură stăpînitora (se impune ca o realitate absolută celui ce se învredniceste de ea, transfigurându-l și îndumnezeindu-l - n.n.). Îndumnezeind deci și trupul, ea e văzută - o, minusiv - și de ochii trupei, iar uneori vorbește limpede celu

CURS ELEMENTAR de religie creștină

(XXIV)

ce o vede, prin cuvinte așa-zicind negrăit..." (*Filocalia rom.*, vol. VII, pp.273-274). Prin urmare, Sf. Grigorie conchide, împotriva insinuărilor lui Varlaam, că "nu a definit nimănii dintre noiștri pe văzător (contemplativ) cape acela ce vede *ființa lui Dumnezeu*" (idem, p.278). Luindu-l în sprijin și pe Sf. Isaac Sirul, Sf. Grigorie arată că aici este vorba de "vederea nu a firii dumnezeiești, ca să nu aiibă de ce se lege bîrbitorii, ci a slavei firii Lui, pe care a dat-o Domnul învățăcelor". Să și, prin ei, tuturor celor ce cred în El și și dovadesc credința prin fapte. Pe aceasta a voit s-o vadă și aceșia: <<Voiese - zice Fiul către Tatăl - să vadă aceșia slava Mea, pecare Mi-ai dat-o Mine...>> (IOAN, 17, 24), sau: <<Slăvește-Mă pe Mine, Tată, cu slava pe care am avut-o la Tine mai înainte de a fi lumea>> (IOAN, 17, 5). Așadar, a dat și firii omenești slava dumnezeierii, dar nu firea dumnezeiască. *Alteva este, prin urmare, naturalul Dumnezeu și alteva slava Lui, deși sunt nedespărțite între ele*" (idem, pp.282-283). Urmandu-l pe Marele Dionisie, Sf. Grigorie spune că slava dumnezeiască este "lumină a harului" ce "încearcă să intotdeauna, în veci și neintrupt, pe sfintii, în petrecerea veacului viitor, ca și pe ucenici la atotdumnezeiasca Schimbare la Față" (idem, p.328). Contemplarea iisihastă a acestei lumini este o anticipare mistică a "veacului" viitor, a "Zilei a Opta", o experiență tainică a Impărăției lui Dumnezeu (în-chipuită, și-n ceteata "Noului Ierusalim"), conform vizionurii lui Ioan: "Și ceteata nu are trebună de soare, nici de luna, ca să o lumineze, căci *slava lui Dumnezeu a luminării și gloriei ei este Mielul*" - APOCALIPSA, 21, 23. În această lumină a slavei Sale va veni a doua oară Domnul și "drăpîj vor străluci în slava Tatăl lor, Hristos, preicum soarele" (MATEI, 13, 43). Scrie Sf. Grigorie mai departe: "De felul acestă de deci vedere lui Dumnezeu, pe care numai cei ce se au învrednicit de sfîrșitul cel fencit o vor vedea în veacul sărăcăriei și sfîrșit, dar pe care au văzut-o și uci frunzașii Apostolilor pe Tabor. Ștefan cind era omorât cu pietre, Antonie cind se nevoia cu linistirea (ișnia), mai bine zis toți sfintii, adică toți cei curați cu inima..." (idem, p.356).

Textul cel mai lămuritor îl constituie cele "150 de Capete despre cunoștința naturală, despre cunoașterea lui Dumnezeu, despre viața morală și despre făptuire" (a se vedea volumul citat, pp.424-525), din așa-numitul *Tom aglomeritic*. Iată unul dintre pasajele cele mai importante: "Trei lucruri sunt în

Dumnezeu: ființa, lucrarea și ipostasurile dumnezeiești ale Treimii. Cei ce se învrednicește să se unească cu Dumnezeu, făcindu-se un Duh cu El (cum și zice Marele Pavel: <<Cel ce se lipește de Domnul este un Duh cu El>> - I CORINTENI, 6, 17), nu se unesc după ființă. Căci toți cuvintările de Dumnezeu mărturisesc că Dumnezeu nu poate împărtăși după ființă, iar unirea după ipostas e proprie numai Cuvintului, Dumnezeului-Om. Rămâne deci că cei ce se învrednicește să se unească cu Dumnezeu, se unesc după lucrare. Deci harul, prin care cel ce se lipește de Dumnezeu este una cu Dumnezeu, este și se numește *lucrarea necreată a Duhului*, iar nu ființă a lui Dumnezeu, chiar dacă nu le place celor potrivni. Căci prin proroc a prezis Dumnezeu nu că <<vor vărsa Duhul Meu>>, ci <<din Duhul Meu>> peste cei credințiosi" (Cap. 75; sublinierile ne aparțin în toate textele citate din scrierile palamite). Păr. D. Stăniloae glosăză (p.476, subsol): "Dacă Duhul S-ar uni cu noi după ființă, atunci am avea o ființă comună cu El iar dacă S-ar uni după ipostas, persoana noastră ar fi una cu Persoana Lui. Sau Persoana Lui ar deveni Persoana noastră, aşa cum în Hristos Persoana Cuvintului a devenit Persoana nașterii omenești. Deci trebuie spus că Duhul Se unește cu noi prin lucrare... Noi ne înșușim lucrarea Lui și El lucrarea noastră (acesta este înșușii procesul mistic al în-duhovnicii - n.n.). Ne întărim în lucrarea divină-umană (teandrică) comună, dar neconfundă".

Uneori Sf. Grigorie Palama vorbea despre "dumnezeirea de jos" (desemnând prin aceasta pe Dumnezeu în ființă sa). Alții consideră că Dumnezeu este numele potrivit pentru Cel Care lucrează, iar dumnezeire este numele potrivit pentru lucrarea înșăsi (ca energia manifestată).

In privința acestor probleme, se cască o "prăpastie între Apus și Răsărit": Deosebirea constă în următorul fapt: concepția apuseană despre har presupune ideea de cauzalitate, harul prezentindu-se ca un efect al Cauzei divine, asemenea acțiunii creației, în timp ce pentru teologia răsăriteană el este o purere firească - energiile, iradierea veșnică a ființei dumnezeiești. Numai în actul creației Dumnezeu lucrează în calitate de Cauză, producând un nou subiect chemat să participe la deplinătatea dumnezeiască... În energii, *El este, El există, El Se arată* veșnic. Este un mod de a fi, la care avem acces primind harul. De asemenea, în lumea creată și pieritoare, prezența lumini necreate și veșnicie, omniprezentă reală a lui Dumnezeu în toate lucrurile, este mai mult decât prezența *Si cauză* - <<lumina lumenelor în întuneric și întunericul nu a cuprinz-⇒>> (IOAN, 1, 5). Energiile dumnezeiești sunt în toate și în afară de toate. Trebuie să ne ridicăm mai presus de ființă creată, să părami orice contact cu făpturile, spre a ajunge la unirea cu raza dumnezeierii, după cuvintul lui Dionisie Pseudo-Areopagit. Și totuși aceste raze dumnezeiești pătrund într-universul creat (harul dumnezeiesc care se revărsă peste lume - n.n.), fiind și cauză a existenței sale <<Lumina în lume era și lumea prin ea a fost făcută, dar lumea nu o cunoștea>> (IOAN, 1, 10)", scrie Vladimir Lossky în *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit* (Cap IV: "Energiile necreate").

Nu trebuie însă să înțelegem de aici că energiile sunt cu nevoie create de prin ele însele (ele ar fi radiat din Dumnezeu și în absența creației), ci mai degrabă trebuie spus că ele se subordonează *voinței lui Dumnezeu*. "Această voință a creat totuși energiile, pentru ca natura creației să ajungă în mod liber la unirea cu Dumnezeu în *aceleasi energii*" (V. Lossky, loc cit.) sau, altfel spus, canoi să ajungem prin har, după spusa Apostolului, "părăsi ai ființă dumnezeiesti" (II PETRU, 1, 4).

Invățătură despre *energiile divine necreate* constituie o caracteristică esențială a Ortodoxiei și este la temeiul credinței în caracterul personal al lui Dumnezeu. În *Îndumnezeirea omului și în transfigurarea creației întregi*" (I.Bria, loc cit.).

Această "lumină neapropiată" îndumnezeitoare, o cintă și poetul:

Lumină lini lini lumi
Răsar din codri mari de crini

Deasupra stinșului pâlnint
Lumină lini Logos sănăt
(Ioan Alexandru, Luminălina)

"Va urma"
Vasile A. Marian

NICHIFOR CRANIC

Ortodoxie si clasicism

Pledând pentru clasicism, N.I. Herescu ridică din nou o chestie de indelung dezbatută în paginile revistei *Gândirea*: aceea a orientării noastre culturale. "De noi trăg azi puteri contradictorii: de o mână Apusul, de alta Răsăritul. De Apus ne leagă ideea română, tradiția latină, cultura rațiunii. De Răsărit, misticismul înfrânt în vremea din urmă cu ortodoxismul". Părerea d-sale este exprimată împede și categoric: trebuie să respingem misticismul și ortodoxismul "care amenință să pătrundă în literatură, în filosofie, în publicistica, la Universitate și aiurea" și să îmbrățișăm directivele Apusului: "Idee arămată, cultura latină este deci firul conducător al culturii românești, de la obârsie și până azi".

Dacă aş fi dispus să sfârșesc repede această discuție devenită oțioasă, i-aș opune d-lui N.I. Herescu tocmai directivele Apusului, ostile astăzi clasicismului. Dar chestiunea e mult mai complexă și merită o dezvoltare mai atentă. Ca să-i precizăm terenul, trebuie să spunem de la început:

D. N.I. Herescu e pentru clasicism și îsarcotește în opoziție cu ortodoxia.

Noi suntem pentru clasicism tocmai și îndată ortodoxia ne obligă.

Suntem deci de acord: pentru clasicism; și nu suntem de acord în ceea ce privește raportul clasicismului cu ortodoxia. Această chestiune trebuie lămurită.

Să observăm mai întâi că toti cei care se imaginează la noi adversari ai ortodoxiei n-o cunosc absolut deloc nici în structura ei ecumenică și nici în reflexul ei românesc. Trebuie să înfrângă o anumită repulsie față de dilettantismul acesta al temelor facile că să te angajezi în asemenea discuții. Din acest punct de vedere, nimic nu se pare mai anevoie de combătut decât afirmațiile prăpădioase ale unei ignoranțe voite sau nevoite. Vina bravilor adversari ai ortodoxiei este că nu-și dau osteneala să cunoască măcar elementar ceea ce închipuie că li se opune. Dar există și ovină a teologiei, care nu pune la îndemnăția cercurilor intelectuale mai largi posibilități de cunoaștere a ortodoxiei. Lururile s-au lumina dintr-o dată și ar suprima prilejul unor discuții, ce bat apă în piatră și constituie mai mult o rușine a vieții noastre intelectuale.

Reluând firul raportului dintre ortodoxie și clasicism, să ne oprim puțin la astăzi că "misticismul înfrânt în vremea din urmă cu ortodoxismul". Eu nu știu ce înțeleg d. N.I. Herescu prin misticism, fiindcă nu se spune nicăieri în cartea sa de frumoasă apologie a clasicismului. Dacă înțelege prin el o supremă formă de speculație filosofică asupra raportului dintre Divinitate și sufletul omenește, atunci și te desigur că misticismul nu e ceva opus clasicismului de vreme ce teologia lui Plato e mistică și mai mult decât atât: e izvorul acelui mare curent de mistică antică al neplatonismului.

În care strălucește un Plotin și care se sfârșește cu Proclus în veacul V al erei creștine. Mise pare cel puțin paradoxal ca un clasicist să combată tocmai misticismul acesta, care e floarea de azur a platonismului și ultima consecință a gândirii elene.

Dacă vreăsă-l înțeleagă în sens creștin ortodox, misticismul are o dublă însemnare: una ca - mistică experimentală, alta ca mistică speculativă sau filosofică. Mistica experimentală e trăirea culminantă a religiei, trăirea personală a unirii cu Dumnezeu în rugăciune, în contemplație sau în extaz. Istoricește și concret, aceasta însemnează nesfârșita galerie a sfintilor, care nu s-au înfrânt în "în vremea din urmă" cu ortodoxia, ci alcătuiesc de la început și până azi una din temeliile Bisericii și confirmarea sublimă a lui Iisus Hristos în istorie. Atât ortodgia cât și catolicismul nu se pot concepe în afară misticii experimentale. Un clasicist nu poate trece ușor peste o asemenea mistică de vreme ce se întâlnește chiar în domeniul său cu extazele lui Plotin, ca să nu mai vorbind de celelalte forme ale existenței mistică din viața religioasă a Eladei.

Mistica speculativă sau filosofică, în ortodoxie, e justificarea teologică a celei experimentale și, pe bazele acesteia, teoretizarea contemplației ca supremă formă de cunoaștere a misterului divin. Ea este, dacă voii, rationalizarea acestei cunoașteri trăite suprapozitional, și nu se poate concepe împotriva rațiunii,

fiindcă presupune toate celelalte forme și grade de cunoaștere omenească, deasupra căror pune contemplația. Dacă mistica experimentală a sfintilor e ceva cu totul propriu creștinismului, explicația ei speculativă e îmbibată de elemente filosofice platonice. Părintele ortodox al cugetării mistică e neoplatonicul Dionisie Areopagitul, a căruia operă, după Biblie, joacă cel mai mare rol atât în cugetarea Răsăritului nostru cât și în Apusul catolic.

Barbarizat după căderea imperiului roman, Apusul pierde pentru multă vreme contactul cu filosofia și literatura antică, și îl va recăpăta prin mijlocirea Bizanțului. Abia în anul 827, apuseni îau cunoștință de gândirea lui Dionisie,

când împăratul Mihai din Răsărit îi trimite operele ca dar, în Galia, lui Ludovic cel Pios. De la această dată

începe în Occident influența filosofiei dionisiene, care durează până azi și

constituie unul din cele mai mari și mai interesante capitolii din istoria culturii europene. Iată ce zice în această privință eruditul catolic P.G. Théry, care închide trei volume de studiimeticuoase numai începertului acestei influențe: "Cum să îndrăznești să abordezi problema influenței lui Dionisie asupra lui Albertus Magnus, asupra lui Tomă d'Aquino și a teologilor franciscani, dacă n-ai înaintea ochilor operele, pe care ei le aveau și așa cum ei le aveau: comentariile lui Scotus Eriugena, ale lui Tomă Gallus și ale lui Robert Grossetete, fără a uită marile scolii ale lui Maxim Mărturisitorul".

(continuare în pag. 10)

Maxim e filosoful bizantin prin comentariile căruia Dionisie se răspândește în Răsărit încât ajunge, la sfârșitul veacului XVIII, să fie tradus fragmentar și în românește. De către anii, avem tâlmăcirea integrală a corpului dionisian, datorită profesorului de patristică, Cicerone Iordănescu și d-lui T. Simenschy. Dar în Apus, influența lui nu se oprește la Tomă d'Aquino și la Bonaventura, adică în veacul XIII; ea atinge profund gândirea Magistrului Eckart, părintele speculației metafizice germane; tot astfel se continuă prin inițiatorul gândirii moderne, Nicolaus Cusanus, care mărturisește că direcția speculației sale o datorează contactului cu Bizanțul, și înflorescă în veacul al XVI-lea în sistemul mistic al Spaniolului Juan de la Cruz, proclamat nu demult doctrinar oficial al catolicismului.

Iată un singur exemplu din care răsar mai multe adevăruri deodată: întâi, că misticismul, ca direcție filosofică, nu este înfrânt numai "de la o vreme" cu ortodoxia, ci este esențial întregului creștinism, al doilea, că acest misticism apare ca o fuziune firească între forma de gândire platonică și fondul contemplației creștene; al treilea, că ramura spiritului antic intră mai întâi prin mistica noastră în patrimoniul culturii europene, Plato fiind tradus mult mai târziu în latină, abia la curtea regilor din Neapole; al patrulea, că rolul Bizanțului ortodox e determinant în fuziunea clasicismului antic cu creștinismul.

Eu nu pricep cum un latinist sau un clasicist în genere poate rădica o chestiune cum e aceea a nepotrivirii dintre creștinism și clasicism, când e un adevăr de abecedar istoric, ca să mă exprim astfel, că dacă însuși creștinismul n-ar fi salvat pustiurile barbare patrimoniul antichității, astăzi n-ar exista nici clasicism, nici clasiciști!

Ceea ce numim noi azi clasicism nu este și nu poate să fie în nici un caz o idee înălțată de simțire și de gândire cu lumea antică. Nouă ne este cu neputință să credem serios în magnifica iluzie a Olimpului și să ne înfiorăm la fel cu Homer, care credea în realitatea ei. Tot astfel, nu putem urma o sumedenie de precepte, care treceau drept înțelepciuni în ochii lui Platon sau Aristotel, dar care sunt simple aberații pentru mentalitatea unui creștin, precum nu putem primi o serie de explicații ale lor, care sunt simple naivități pentru mentalitatea unui modern. Între hoii și lumea antică se interpusă cultura creștină de două ori milenare și progresele științei, care ne-au creat o imagine despre lume cu totul alta decât cea veche. În această privință nu facem nici un paradox când afirmăm că un creștin din veacurile primare se simțea incomparabil mai înrudit cu antichitatea decât un clasicist din vremea noastră. Clasicismul e valabil prin ceea ce supraviețuiește din el ca element general omenește și se dovedește assimilabil oricarei epoci ulterioare de cultură. Pentru noi, el are

LIBERALISMUL POLITIC

Dacă ar fi să încăutăm rădăcinile, n-am fi prea încurajat și nici nu ar trebui să ne străduim prea mult. Contractul social, faimosul sau blestemul "contract social" Rousseauist îi furnizează din plin seva puternicului trunchi liberalist. Dar nu printre un miracol turgescență, ci printre o stupidă persuasivitate negativistă. Oare nu Rousseau este cel ce subminează justificarea autorității tradiționale sau a celei divine cu răsuflare-a poveste a "sâlbaticului celu bun pe care-l corupe societatea"? Să pentru care alt motiv decât pentru acela de a-i da "puterii" un nou postament ancorând-o în nostalgia a tot ceea ce este constrângere sau siluire de a fi sau de a face ceea ce într-un fel sau altul.

Este adevărat că și teologic-creștin, libertatea este condiția primordială în care omul își manifestă opțiunile. Opțiunile însă dintr-o bine și rău, dintre ceea ce e conform cu esența șiirei sale și ceea ce este impotriva ei sau paralel cu ea, chiar dacă acest al doilea termen al alternativelor este numai posibil. Odată făcută însă această opțiune, în favoarea binei sau a răului, consecvența este obligatorie și se impune cu necesitate. Cu alte cuvinte, contractul făcut trebuie respectat în virtutea celei mai elementare logici. Or, tocmai această obligativitate este ceeace-i supără per romanticii liberali sau pe cei ce nu mai pot să răsărită de a face oricând orice le vine să facă. De unde apoi și impotrivarea la idee de stat autoritar național bazat pe ideea că "partea" nu-i precede ci îi succede "totul". Iar ca astăzi, ce stat ar putea fi acela ca să nu se bazeze pe contractul sau învoiala liber consumătă a

majorității membrilor sau subiecților săi? Să atunci ce libertate s-ar nega în orice stat de drept, altă decât cea a individului anarchic, aleatoriu sau bezemetic? Dar împotriva acestui fapte protesteză? Sau cum altfel s-ar putea justifica fatuoasa spusă precum că "iranian-arsidecăt anarchia canaliei de sus iar anarchia, tirania celei sus"? În nici un fel, decât plasând-o în cel mai temelj liberalism. Așa să și întâmplă în Revoluția franceză din 1789, așa în cea rusească din 1917 și așa se va întâmpla în oricare altă care ar uita că firea netulburată are veșnicia cu ea, sau că voința suverană a celui ce este conform cu ea ar putea-o înseala voințu-le, celor ce o exprimă, răul.

Ce este însă făță de toate acestea liberalismul și mai ales liberalismul politic? Un regim fără nici o credință sau încredere alta decât în libera voie și insulă de a face ce-l taie capul, un regim care ar livra națiunii, bunului și plac al ipsușui care vrea permanent drepturi, uitând complet de datorii. Omul, da, are drepturi, dar numai în cadrul unor indatoriri și care îl obligează să îndemne pentru a nu o lăsa razna și a da în gol.

Că și într-o societate din antichitatea greacă, pentru "liberali" nu există frontieră între adevarat și minciună, între fals și adevarat, între just și injust. Bunul plac, capriciul (și mai ales cel intelectiv), în locul criteriului cert. Este adevărat că numenii nu are monopolul adevarului absolut, dar nici a celui parțial și nici a sumei acestor părți, iar gîrul păstrării fizicului totușuveranătății alese îl incubă, suveranității calității însă, și nu a cantității, chiar și numerice numai. De unde și faptul că liberalismul i-ar fi sau chiar și îi este - în politic vorbind - indiferent, dacă unei mulțimi sau unui popor chiar

i-ar trece prin gând să se simicedă sau să se destrame conform unor oarecare legi electorale. Iar de aici la faptul că liberalismul, sistem al permanentei dezbinări, îi este indiferent dacă un popor are sau nu credință într-o continuă comununa de destin, mai este doar un pas. Ajuns la putere, sau politic devenind factorul decizional primordial în stat, liberalismul puțin îi pasă de nefericitii sorti în aceeași măsură în care, pe de altă parte, acestora îi se slujă prin făță libertatea de gândire, de propagandă sau manifestare și de muncă. Vorbe goale sau de lux de care numai înănuști și smecheri se bucură. Așa să și întâmplă la începuturile afirmării burgheziei, apoi la începuturile "liberalismului proletar" și așa să întâmplă acum în perioada restaurării liberalismului noilor burgheziei, mai ales în răsăritul lumii.

Statul liberal nu crede în nimic, nici chiar în sine, astăzi însă cu multă băgare de seamă la toate experiențele din care îl petrecă în insul liberal, ar putea să iasă că de căt un căstig.

*I*moralitatea și internaționalismul (proletariat sau, mai nou, și burghez), robustețea, toate sunt îngăduințe într-un liberalism consecvent cu sine însuși, sau într-un stat liberal. Să aceasta în virtutea dreptului la liberă manifestare a individualului, chiar dacă aceasta este temelj. (De unde și faimoasa asemănare leninistă privind burghezia - liberală, firește - care singură își va fabrica frângăria cu care să fie sugrumată). Iar de aici până la aceea (profesată de altfel zilnic) precum că nici o idee nu merită sacrificii (altele decât binele celor intelective) numai și decât un pas. Or atunci, din faimoasa proclamare a dreptății tuturor insilor în fața legăude bațăa Revoluției

George Grasza: Stâlpii Societății - Galeria Națională Berlin

burgezo-liberale) și a constituiților ce au consfințit, ce a mai rămas? Dreptul la o permanență lamentație a nenorocirilor impotriva celor ce "sunt mai egali decât egali lor" într-o societate absolut liberală. Să încă ceva, dreptul la fragmentare, tot liberală, a tuturor partidelor, inclusiv a celui liberal (după cum, maiales la noi, se și vede).

Că acesta însă (partidul liberal), în contextul fără ilor europei realizează tactice inclinări electorale de balanță, este iată - adevarat. Numai că, din păcate, doar pentru el și nu atât în favoarea lui, că și unor "vremelni" tovarăși de drum" purși po aceeași cale a îngăduințelor. Așa se explică apoi și apariția unor hibrizi monstruozi uneori (chiar dacă numai ca terminologie politică) precum, tot la noi, "Partidul socialist-

Marcel Petrișor

(continuare din pag. 9)

preț în măsură în care a recuperat proba de foc a concepției și a preferinței creștine. Ar trebui să ne transpunem în mintea lui Celsus, contemporanul genialului Origen, sau într-alui lui Iulian Apostol, care interzicea creștinilor contactul cu literatura clasică, pentru a păstra născotii un conflict între creștinism și antichitate, după procesul milenar de assimilare, ce stă în urma noastră.

Clasicismul a intrat definitiv în patrimoniul creștin ca element subordonat, iar fuziunea aceasta sătă la temelia culturii europene.

Dar un lucru, ce pune într-o situație foarte delicată pe intelectualii români, pasionați să combată ortodoxia, și că nu cunosc deloc rolul ei la salvarea, în asimilarea, în cultivarea și în răspândirea clasicismului. El șiua, mai mult sau mai puțin vag, din lecturi apusene, că umanitatele, însloritoare în Renaștere, au fost cultivate și de catolicism. Unii mai informați și potă, că înainte de Renaștere, mănăstirile catolice, cum ar eacea, celebră, de la Cluny, erau familiarizate cu poezia latină și că Petrarcha sau Dante, înainte de a fi umaniști, sunt oamenii Bisericii și creștini convinsă. Ei nu șiua însă că fenomenul umanist, prin care clasicismul reînvie astă de târziu în Occident, se datorează tradiției culturale și puterii de iradiație a Bizanțului imperial.

În Apus, imperialul se prăbușește în veacul al V-lea sub dominația barbarilor. Faimoasa "noapte medievală" se intinde propriu-zis pe un interval de trei secole, timp în care aproape se pierde contactul cu

spiritul culturii antice. Această soluție de continuitate, care e un fenomen puțin cunoscut, începe să-și găsească leacul abia după întemeierea nouului imperiu al lui Carol cel Mare.

În Răsărit însă, imperiul roman continuă să trăiască încă o mie de ani, până la căderea sub Turci. Bizanțul, proclamat capitala lumii romane de Constantin cel Mare, și în toată această vreme "a doua Romă", e orașul mondial și centrul de iradiație pentru lumea întreagă. Este, cum i se-a zis, Parisul Evului Mediu. Pentru toată suflarea din afara imperiului, creștin sau

de Semilună. Adevarata imagine a ortodoxiei ne-o dă Bizanțul imperial, cetatea extazelor sublime, a celei mai crunte ascese, a celei mai nobile inimări de spirit, a răboiniciei fără pereche în apărarea Crucii, a vajnicului apostolat în convertirea barbarilor la credința ortodoxă. E mareea epocă a dinamismului misionar al ortodoxiei, căci toate aceste popoare, ce gravitau în jurul imperiului, din Egipt, din Asia, de la Dunăre și până la Nordul Rusiei, sunt fizicele spirituale ale cetății ecumenice.

Uneori îmi pare nespus de rău că nu sunt istoric de pregătire ca să arăt conaționalilor mei strălucrea milenară și universală a Bizanțului ortodox, în mod nedemn ponegrit de ei sub influența autorilor catolici de după mareea schismă, și să scot în relief tot ce-i datorăr ca organizare de stat, ca finanjă a dreptului românesc, ca Biserică și cultură religioasă, ca civilizație populară coborâtă până la țărâna din Argeș, care poartă și azi costumul imperial al domniților din cetatea lui Constantin, și până la baladele batrânești, ce căntă slava aceliei cetăți. Există într-adevăr o romanitate vie, o conștiință imperială a neamului nostru, dar ea nu e cea fabricată târziu de artificiale filologice ale lăunăștilor ardeleni, ci aceea îmbrăcată în forme istorice ale statului român independent, în care a trăit necontenti amintirea vie și modelul imperiului roman de Rasărit al ortodoxiei. În amintirea lui și-au purtat luptele mari noștri voievozi, apărându-și credința și românismul

(va urma)

ORTODOXIE și CLASICISM

barbară, și civilizată. Însemnă a se modela după idealul bizantin Regii, fie barbari, fie încreșinăți, din Răsărit, din Nord sau din Apus, aici își creștește titlurile de nobilă. Însuși Carol cel Mare, încoronat de Papă în catedrala Sfântului Petru, își negociază titlul imperial la Bizanț. Dar această strălucire a cetății lui Constantin, "de Dumnezeu păzită", se menține o mie de ani printre un eroism dramatic fără seamă în istoria omenirii. Toată epopeea Bizanțului, plină de sacrificiu continuu al săngelui, e ofrandă rîzboinică adusă slăvei lui Hristos împotriva pagânărilor barbare. Cine crede, la noi, că ortodoxia însemnă capitolare fără luptă, resemnare și pasivitate, și-a făcut această imagine falsă din durerosarea restrânsă a popoarelor răsăritești în genunchi și

DREPTUL LA REPLICA:

Stimate Domnule Razvan Codrescu,

Am luat cunoștință de considerațiile Dvs. publicate în revista "Puncte Cardinale", nr. 6 din luna iunie a.c., privitor la apariția poezilor din închisoare ale lui Radu Gyr. Volumul, după părerea Dvs., "lăsă multe de dorit în privința calității editoriale", fiind lipsit de aportul unor "profesioniști".

Am renunțat voit la ajutorul profesioniștilor, considerând că aceștia ar fi putut deruta pe cititor. Deci, l-am lăsat și pe poet să vorbească prin versurile lui și n-am greșit, căci, după cum vedem, chiar după apariția volumului, profesioniștii au amuțit și nu au comentat nici de bine, nici de rău, deci își dau seama de valoarea literară a textelor. Astfel, pentru aceleași motive, am lăsat și pe cititor să culeagă singur dulceața versurilor din baladele acelui care "a muls cu mâini blâzine calde la luptele pe cer".

Pentru mine, acum tipograf și editor, atunci ca definit politic, aceste poezii au însemnat și un rămas căntec de rezistență și de luptă împotriva comunismului, darsă căntec de derugăciune adresate lui Dumnezeu, cum spune poetul: "Împletind din lacrimi sunii, ne prîponim de Dumnezeu". Măreția dănuirii noastre o afălm în versurile: "Că-mîns nu ești auncă când săngeri, / Nici dacă ochii în lacrimi și-s, / Adevaratele înfrângeri / Sun renunțările la vis".

Reprezintă-vă, la rândul meu, cele scrise de Dvs. vor rămâne fără rezonanță, vărăde intr-un colț și revistă de "efemeride" și pierzându-se în lăut cenușiu al anonimatului. Aș fi dorit că în locul unor simple "note marginalii" să fisuplină "lipsa profesioniștilor" printre recenziile care să stârnă căitorului interesul și respectul față de poezile lui Radu Gyr. Nu ne împotrivim ideii că ar trebui să viată cineva care să alcătuască o ediție critică, lucru pe care noi nu îl-am propus și care, în fază actuală, a restituitu operei lui Gyr, neapărat o întreprindere prematură. Oricum, o asemenea ediție, cu voia sau fără voia unor, va trebui să piňă seama de volumul pe care l-am editat și de cele aflate în pregătire. Ar fi fost bine dacă ați precizat curențele editoriale ce v-aux deranjat. Aceasta - ca să nu avem impresia că și un repras aruncat în vînt.

În încheiere, vreau să fac cunoște căteva reperă legate de aventura apariției poezilor lui Radu Gyr, în ultimi trei ani. Nu voi rosti nume de persoane, scutindu-i pe cei implicați de păreri de rău sau dușmanii.

La început, o editură mare a tot amânată apariția poezilor, scuzându-se după aproape doi ani că a pierdut manuscrisele încredințate.

După apariția cărții, nici o revistă importantă de literatură din țară, nici un cotidian cu înțeleptul și pagină literară și nici Televiziunea din București, care anunță uneori apariția unor cărți cu subiecte politice, nă-lăsă cinsit pe Radu Gyr cu un cuvânt, deși volumul le fusese trimis în acest scop. Mai greu mi-a fost sănătățile înțelegeri de ce unele reviste care au publicat poezii de R.G., cu redactori prezenți la lansarea cărții, au tăcut.

Contra acestor atitudini care ne-au întristat, întreaga presă timișoreană ("Agenda, "Timișoara", "Renașterea Bârdejană" și "Gazeta de Vest") dincolt de atitudinea ei politică, a salutat apariția poezilor lui Radu Gyr. Singura excepție a fost o săptămânalului apartinând Uniunii Scriitorilor din Timișoara care nu a scris un rând.

Aprecierile favorabile au venit și din partea Televiziunii și Radioului Timișoara, cu respect, Zaharia Marineasa

Stimate Domnule Zaharia Marineasa,

Vă înțeleg nemulțumirea și apreciez tonul împăcabil al replicii dumneavoastră. Îmi pare nespus de rău că v-am necăjit cu unde dintr-o "considerație" mele. Această părere de rău mi obligă să fiu mai explicit.

Îmi reprosați că nu l-am onorat pe marele poet Radu Gyr cu o recenzie mai substanțială, "care să stârnă căitorului interesul și respectul față de poezile" acestuia. Recunosc că reproșul este legitim și intemeiat; mi-l asum ca pe o carentă regretabilă, pe care nădjușesc să o remediez, chiar dacă mai târziu decât s-ar fi cunoscut.

În ce vă privește, eu formulam, în nota înscrise, un reproș asemănător: anume că nu l-ătăi onorat pe marele poet cu o ediție mai pe măsură valorii sale. Spre deosebire de mine, dumneavoastră păreți malpuț din dispusă să recunoașteți "carența". De aceea și năramas probabil cu... "impresia că e un reproș aruncat în vînt". Afirând că volumul cu prima "lăsă de dorit în privința calității editoriale", am și precizat - în trecut, ce-i drept - "carențele" respective: un oarecare aer de amateurism într-o lipsă unor precizări critice și istorice, obsecuritatea principiilor care au guvernat stabilitatea și ordonarea textelor, precum și ortografia adaptată ce ar urma să se modifice în volumele următoare, din "dorința" doamnei Simona Popa. Cu toate acestea, am subliniat că "apariția Poezilor din închisoare ale lui Radu Gyr, adunate pentru întâia oară în România între copertile unei cărți, reprezintă un eveniment cu semnificații multiple: estetică, politică, morală". Altfel spus, ceea ce ați realizat dumneavoastră este admirabil într-o privință (mediatizarea unei opere și personalității exponentiale), dar mai puțin admirabil în altă privință (față de observațiile de mai sus). Am avut ochi pentru amândouă aspecte; este o credință și o noastră că frâncarea criticii reprezentă o condiție sine qua non a imbangătării lor/vitoare. Dacă ne-am ascuns în permanență după deget, menajându-ne unul pe altul necondiționat și responsabil, ar însemna să ne arădăm și să incrementăm în suficiență. E mult mai cinsti și mai rodnic să ne semnalăm și să ne assumăm nelmplinirile, recunoscând că rămâne aproape întotdeauna loc de mai bine.

Ințelegi să afirmați: "Am renunțat voit la ajutorul profesioniștilor, considerând că acestia ar fi putut deruta pe căitor" (?). Probabil că depinde și de "editor" și de "căitor" și de "profesional"... În orice caz, volumul de Sonete și rondeleturi al lui Radu Gyr, apărut la Editura "Vremea" din București, desigur mult profesional, datorat negreșit nu atât doamnelor editoare Silvia Colfescu, cătă d-lui Barbu Cluciulescu, cel ce a îngrădit și postfațat ediția, șiind cum se face astfel de lucruri. Este și censem a meserie, cu regulile și exigențele ei. Banii, entuziasmul și bunăcredința nu sunt întotdeauna de ajuns...

Nimeni nu aștepta că tot dinăbusid o "ediție critică" (cum n-a fost nici cea de la Editura "Vremea"). Asta ar implica într-adevăr o muncă enormă, de lungă durată. Era înșă posibil o ediție îngrădită cu adevărat: cu o prefază sau postfață temeinică, cu o notă asupra ediției deplin lămuritoare, cu un tablon bio-bibliografic serios, eventual cu ceva material ilustrativ și a.m.d. (mai ales fiind vorba de un poet cunoscut generațiilor mai noi).

"Aprecierile favorabile" se pare că căută "scolăredes" sau "prietenest", în fond la fel de "marginale" ca și noastră, nu trebuie să vă deruzeze, vă plângeti și-le de înțeles - că prea propră și literară și tăcută. Poate și vorba de rea-vorbă sau lastătoare din partea ei. Dar poate și vorba, la fel de bine, de retinere "profesională", ediția nereprezentând destule garanții din unghiul de vedere al "specialiștilor" (nacea nu se poate obliga, în principiu, față de orice tipăritură amateuricească, fie ea și înredită).

Problema gravă care se ridică nu este a dumneavoastră, ci a posterizării lui Radu Gyr. Am mai ales această problemă și în legătură cu editarea poezilor lui Nichifor Crainic de către D-Nedel Lenaru ("Resurecția" lui Nichifor Crainic între bucurie și dezamăgire, în "Puncte Cardinale", nr. 12/24, p. 5). O parte din ceea ce scriam anunță potrivitele întocmai și cauzul de fată/rebută doar să substituie numele lui Nichifor Crainic cu cel al lui Radu Gyr:

Personalitatea și opera lui N.Crainic ar fi avut dreptul, mil se pare, nu numai la bunăvoie, dar și la grăja (ba chiar la trădu) editorilor sălăi pastumi. Se va zice că acesta este numai un prim pas; edițile ulterioare vor aduce, prin strădania altora mai înțineri, cuvenitul spor calitativ. Este în parte adevărat, numai că ediția de față trebuie să-șici sănătărească mai bine responsabilitățile, căci ea este aceea care-l readuce deocamdată pe N.Crainic, după atât amar de an, în atenția noilor generații. Un pas cu stângă poate avea, în atare context, efecte nefavorabile pe termen lung...

Cu toții am rămas datori față de Gyr. Deocă să ne înconstrăm politicos, mai bine să treacem la treabă, învățând din nedesăvârșirile de măne. În acest spirit, noi și dorim multsucces Editurii și Tipografiei "Marineasa", care nu a început și nu se sfărșește cu editarea lui Radu Gyr, cel puțin judecând după frumoasele proiecte și intenții făcute publice până acum!

Cu mult respect, Razvan Codrescu

Comuniune, "legătură puternică, unire strânsă"; atât precizează Dictionarul limbii române referitor la acest cuvânt, în înțelesul lui el mai răspândit. Cam puțin. Pare a fi o definiție care are genul proxim, lipsindu-l înșă diferența specifică. "Unire strânsă" poate fi și între membrii unui grup de boftași; "legătură puternică" poate fi și într-un grup de politicieni coruși, furând din avere Statului. Se poate vorbi oare de "comuniune" la astfel de indivizi? E adevarat că se folosește adeseori expresia "comuniune de interes", dar prin "comuniune de interes" nu este (și mai sunt încă) legați și membrii fostului P.C.R!

Când vorbim însă de "spirit de comuniune" sau de "stare de comuniune", lucrurile se schimbă considerabil. Aici cuvântul își capătă adeverata sa greutate. În stare de comuniune, legătura strânsă dintre oameni e realizată prin *valori* ce dau viață un sens mai înalt. Aceasta poate fi bunăoare, credință, cultură, sentiment național. Când aceste valori sunt trăite la un nivel superior, depășind interesele individuale, abia atunci putem vorbi de *spirit de comuniune*. De altfel, cuvântul latinesc *communio-onis*, preluat de toate limbile neo-latine, are și înțelesul de "împărtășanie, cunoscere". În comuniune oamenii își împărtășesc unii alțiori cele mai intime și mai nobile gânduri. Există o totală încredere reciprocă. Suspiciunile nu mai încap. Ideul e mai presus de fizica individualu și sufletei tuturor ce întâlnesc sub boltă lui de lumină. El constituie sensul vieții celor ce participă la comuniune. Primii creștini, de pildă, au trăit intens în spiritul acesta, dându-se atâtă sfinti și mucenici, mărturisitori ai credinței de obște. Prin această trăire ei au rupt lanturile sclaviei și au schimbat fața lumii. A durat trei sute de ani, dar au biruit. Din păcate, spiritul unitar creștin avea să sufere mai târziu divizări care, prin suprapunerea factorului politic, au dus chiar la lupte între popoarele creștine. .

Se poate vorbi de stări de comuniune și în cadrul națiunii sau neamului. Un neam se afirmă în istorie prin genul lui comunitar, prin cultura și comportamentul său în fața încercărilor prin care trebuie să treacă. Din funtasase pot înălța trei tipuri majore de personalitate: EROUL, GENIUL, SFÂNTUL.

Dacă geniul e uneori mai puțin legal de spiritul de comuniune, în schimb sfântul și eroul sunt aproape de neconceptul în afara acestuia. Sfântul se realizează prin comuniunea religioasă, ca măduș al Bisericii, iar eroul prin cea social-politică (eroul adevărat nu trebuie confundat cu simplul aventurier).

Mai întâi, trebuie precizat că acest de erou îl limitează la ocașia care îluptă cu abnegație pe front, pentru apărarea Țării în fața dușmanilor externi. Pe acest erou îl putem întâlni cotidian, muncind pentru o existență demnă, intervenind în afirmarea dreptății sociale, aspirații de echitate curență. Pentru aceasta, el trebuie să fie dotat cu anumite insușiri și cunoștințe, spre a putea deveni un luptător de elită, un om de caracter, un erou exemplar. Toate acestea, pe largă autoeducație, el și le dezvoltă prin trăirea într-o comuniune autentică, având ca ideal înălțarea spirituală și materială a neamului; deci într-o comuniune social-politică.

O astfel de comuniune se cuvine să fie fundamentată pe dragoste și încredere reciprocă într-membrii săi, lucru realizabil atunci când fiecare din ei respectă *legea morală*, când fiecare din ei pornește cu *inimă curată*, fără veleitarism și fără egoism.

Ne întrebăm acum: care dintre grupările politice din istoria noastră și-a formulat cu precădere astfel de obiective și idealuri? Toate au promis că vor realiza condiții mai bune de viață atunci când ar ajunge la putere; toate au propus, în termeni mai mult sau mai puțin demagogici formule și soluții extințăre. O singură grupare politică, rușind tradiția făgăduințelor deșarte, a afirmat în chip coherent necesitatea transformării lăuntrice a individului, spre a-l face capabil să realizeze marile obiective ale națiunii noastre creștine. Este vorba de mult hulita Mișcare Legionară. Corneliu Codreanu scria: "Mișcarea Legionară, înainte de a fi o mișcare politică, teoretică, economică etc..., este o *coacăldă spirituală*, în care dacă va intra un om, la celălalt capăt va trebui să iașă *un ero*".

Pe acest erou pe care a vrut să-l realizeze Mișcarea Legionară s-au străduit și se strădău să-l distrugă fizic sau moral, toate regimurile ce s-au succedat de 55 de ani încoace, căutând să-l prezinte într-o lumină că mai orbilă. De ce? Fiindcă toate au fost și sunt dominate de corupție și minciună. Așa se face că astăzi, fie că e vorba de istoricul cu Academia "Ștefan Gheorghiu", fie că e vorba de securistul devenit deținere timp teologic, toți vor să-l prezinte pe legionar ca pe un tip tenetor, purtând creșută într-o mână și revorbat în cealaltă!

Celui ce va cerceta însă că de căt obiectiv și evenimentele petrecute la noi, chipul legionarului îl va apărea într-o cu totul altă lumină. Mișcarea Legionară s-a integrat într-un spirit de comuniune autentică, s-a angajat, fără calcule meschine, întru slujirea pănă la sacrificiul de sine a destinelor Neamului Românesc, pe care a voit să-l înalte spre Dumnezeu. Puțini oameni politici ai mai avut vizuirea supraistorică, atât de profundă creștină, pe care Corneliu Codreanu o prezenta în cuvintele acestora: "Vă veni și o vreme când toate neamurile pământului vor invia, cu toți morții și cu toți regii și împărați lor, având fiecare neam locul său dinuțea tronului lui Dumnezeu. Acest moment final - <-Inviera din moarte>- este înțel cel mai înalt și mai sublim către care se poate înălța un neam".

Policiticii care afirmă că telul cel mai înalt ar consta în realizarea bunăstării imediate, această vizină poate să le apară drept o utopică. E însă "o utopică" care conține atâtă frumusețe și puritate, de nu cumva și *adevărul ultim*, *transcendent*, al existenței istorice! Individul în slujba lui Neamului, Neamul în slujba lui Dumnezeu" - lată esența ideologiei legionare.

De la o vrem ceea ce se pune tot mai insisten problema "Statelor Unite ale Europei", mai veche ideea franciscoană, vizând facilitarea dominației occidentale pe spații mai largi ("supravîrful mondial") și a *Protocolulă Ințegătorilor Sionului*! Din acest punct de vedere masonic, cultivarea spiritului de comuniune pe plan național devine un mare păcat, căci poate împiedica atingerea obiectivelor masonice antinaționale și anticreștine. De aceea, cei care găsesc în spiritul masonic luptă cu toții mijoacele împotriva tendințelor comunitare, căutând să le substituie cu flagăduința vieții și a unor comunități artificiale. În fața acestor agresiuni și subminări concrete, noi și ouveniște ne strigăm îndurătorile, așteptându-ne fința și genul național, libertatea și identitatea păină, nu va fi prea târziu.

Coșicul ni-l prezintă pe Decebal cu următorul îndemn adresat poporului său:

"Si acum, un braj și un scut,
Iar cino-i trădător vândut
Să ieș dintră noi!"

E un îndemn valabil în eternitate. Să ne pierdă noii astăzi, ca neam, simbolul eternității și al comuniunii! Nu nu vor fi totuși a credere!

SĂSORGHE BRĂHONSCĂ

IN HOC SIGNO...

În ziua de 9 septembrie 1993, la Gherla, s-a sfîntit în cimitirul ortodox de lângă faimoasa închisoare un monument de impozanță celui din Valle de los Caídos, din Spania. O imensă cruce albă de piatră și beton, mărturisind în fața trecătorilor, a vremii și lui Dumnezeu jertfa celor ce timp de zeci de ani s-au zbătut alături, în ghearele diavolilor cu chip de om, prin hrube, "zârci" și "reeducări", ca dinăuntru să le iașă sufletul căt mai puțin mutilat. Și, semn al locului uneia dintre cele mai cumplite experiențe omenești, crucea mărturisește, dacă nu chiar triumful absolut al îngerului din om, dar nici îngenungherea lui sub greutatea steli "umaniste" cu cinci colțuri.

Iar soborul de preoți, slujind sfîntirea monumentului, au aderat și plinirea cuvântului divin în fața celor înmormâruiți. Chipuri subte de suferințe, ochii dilatați de amintirea unor siluri mai mult sau mai puțin izbutite, spinări gărbivite și pași sovăelni, massa de lovi încercați sub privirea Bumului Dumnezeu de un Diavol ce nu și-a respectat întocmai contractul (atingându-se și de sufletele lor), iată tabloul Gherlei din acea zi pregătit parcă într-o împietrire veșnică pentru Judecata din Urmă.

Au urmat apoi comentariile susioite ale discursurilor înalților prelați, modele de rigori carteziene, cu inflexioni omiletice bizantine (presărate îci și colo cu patetice porنمiri confesionale - vechea diatribă dintre ortodoci și greco-catolici), pelerinajul la cimitirul celor înmormântați odinioară fără cruci, pe o coastă de la marginea orașului (unde acum străjuie doar o troiță de lemn), o slujbă de parastas, finită și acolo de clericii ambelor confesiuni - fără nici un discurs însă, după aceea, masa de pomana (pentru foști detinuți politici la un restaurant din parcul orașului, iar pentru cei de drept comun, din închisoarea încă în funcțiune și azi, în însăși incinta închisorii - masă oferită de Asociația Foștilor Deținuți Politici din Ardeal și de fostul partizan neprins, Ion Gavrilă), vizita incintei închisorii din vechiul castel Martinuzzi (pe fronthipul căreia stă scris și azi : "Deus adiutor et protector domi mei") și faimoasei "zârci" din subsolul castelului (la vedere căreia, naiva doamă Cornea a exclamat: "Dar nu era uman să fiină oamenii în asemenea locuri! ") și, în final, marele pavilion, "teatrul" faimoasei "Reeducații" din anii 1950-1951 (azi penitenciar model, alcătuit după toate normele dictate de condiționarea "primirii noastre în Europa").

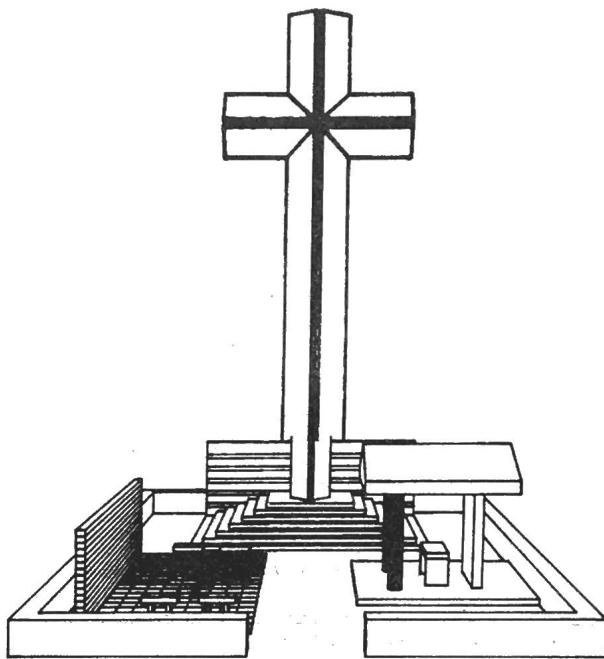
Accesorii efemere însă, istorice ce-i drept, dar accesorii totuși, la fundalul marelui simbol creștin, singurul, se pare, prin care "se poate învinge".

Cinste și închinare celor ce l-au ridicat cu sufletul și cu mâna.

Gherla, 9 septembrie 1993, Marcel Petrișor

MONUMENTUL DETINUTILOR POLITICI

GHERLA 1945 - 1989

*"Aici este Gherla, mormânt fără cruce".
Cuvintele cu care Lazăr Tiberiu, fost comandant al penitenciarului Gherla în anii '50 intâmpina loturile de noi deținuți trimiși în această cumpătă temnită, pentru a-și executa osână.*

ibzăvirea vinovajilor pentru faptele săvârșite.

„La Gherla a fost înălțat și s-a sfîntit un monument în amintirea unui holocaust ale cărui victime au făcut parte din rândurile celor mai vredni și ai neamului românesc. La această comemorare mărimile de astăzi, aflate în fruntea și la cărma țării, nu și-au luat osteneala să participe în nici un fel, spre deosebire de graba pe care au manifestat-o cu alte prilejuri, la care s-au comemorat „alte holocausturi” străine de memoria și interesele permanente ale Neamului și Țării Românești.

Și se cuvine să mai amintim că cele petrecute la Gherla în acea sămbătă de octombrie, senină precum sufletele celor pomeniți, s-au înșăpuit cu cheltuială de multă trud și cu considerabile sacrificii bănești de către Filiala din Cluj a Asociației Foștilor Deținuți Politici din România.

NICOLAE POP

UNDE SÂNT CEI CE NU MAI SÂNT?

NICHIFOR CRAINIC

*Întrebai-am vântul, călătorul,
bidiu pe care-alegă norul
sprijinătăre margini de pământ.
-Unde sunt cei ce nu mai sunt?
-Unde sunt cei ce nu mai sunt,
-a zis vântul? Arpile lor
înăspăsă nevăzute 'n zbor.*

*Întrebai-am luminoasa ciocârlie,
cândela ce leagăna 'n tărie
undelenumul căncecalui sfânt.
-Unde sunt cei ce nu mai sunt?
-Unde sunt cei ce nu mai sunt,
zise-a ciocârlie? S'au ascuns
în lumina Cetii Nepătruns.*

*Întrebai-am bufnița cu ochiul sferic,
oarba care vede 'n inimărie,
unghiile nespuse de ciuvânt.
-Unde sunt cei ce nu mai sunt?
-Unde sunt cei ce nu mai sunt,
zise-a bufniță? Când va cădea
Marele numeric, vel vedea*

"AICI ESTE GHERLA..."

Ziua de sămbătă - 9 oct. 1993 - a prilejuit întâlnirea la Gherla a unui numeros contingent de foști deținuți politici din întreaga țară, supravețuitori ai temnițelor comuniste.

Evenimentul la care au participat aproape 2000 de persoane a fost ocazia de sfîntirea monumentului ridicat în memoria celor săvârșiti din viață în închisoarea din Gherla, precum și drept mărturie pentru pătmirea întregului neam românesc sub regimul de prigoană și teroare comunista. Alături de supravețuitorii îndulci din temnițele și lagările de exterminare, oameni ajuși, mai toți, spre amurgul vietuirei lor pământești, s-au aflat numeroși apropiați ai acestora - rude și prietenii.

Simbolul - memorial de la Gherla este alcătuit dintr-o SFÂNTĂ CRUCE, semn al pătmirii și al izbăvirii prin credința creștină. Înaltă de 15 metri, această imagine abînuinței este menită să vesnicească amintirea calvarului prin care au trecut cei ce s-au împotrîvît umilirii și îngenerunchierii tării și neamului. Amplasată într-o margine a cimitirului orașului, aflat lângă imprejmuirea penitenciarului, crucea este elementul central al monumentului din care mai face parte, pe lângă celelalte elemente constructive, un zid masiv. Pe acest zid urmează să fie montate plăci de bronz pe care vor fi încrustate, spre aducere aminte, numele celor peste 600 de victime ale genocidului săvârșit de comuniști în temniță din acest oraș transilvan.

În cadrul acestui pelerinaj, înainte de începerea ceremoniei a fost vizitată închisoarea, prilej cu care supravețuitorii acelor ani de cruntă teroare au putut revedea celulele în care au trăit mulți ani într-un regim de strictă izolare, presărat cu perioade lungi de informare, lipsiți de asistență medicală și, adeseori, supuși la umilitoare pedepse corporale.

După un scurt cuvânt introductiv, rostiti de dl.Ioan Gherasim, președintele Filialei Cluj a Asociației Foștilor Deținuți Politici din România, s-a oficiat slujba religioasă de sfîntire a monumentului și de pomenire a celor morți de către un sobor de prelați și preoți, toți foști deținuți politici, în frunte I.P.S. Bartolomeu Anania, arhiepiscop ortodox de Vad, Feleac și Cluj și P.S.George Guju, episcop greco-catolic de Cluj-Gherla, cărora li s-a asociat părintele Barabăș, călugăr franciscan de la mănăstirea catolică din Dej.

După serviciul divin săvârșit laolaltă de slujitorii altarului, ortodocșii și greco-catolici, răspunsurile fiind date de corușele reunite ale acelorași confesiuni, au fost depuse coroane din partea filialelor AFDPR din întreaga țară și a oficialităților locale. Au cuvântat apoi I.P.S. Bartolomeu Anania, P.S.George Guju, P.S. Tertulian Langa și Cucenicia Sa Părintele Liviu Brânzaș. Sfintările lor au evocat compulile suferințe indurate în temnițele și lagările comuniste, în care atât de mulți fi și acești jări au fost uciși printre un regim de exterminare. De asemenea a fost pusă în evidență lipsa de interes și preocupare a actualei Puteri politice de a face lumină în sfera responsabilităților pentru crimele din trecutul comunist, ea prin adeverit să se poată împlini dreptatea, iertarea și

Marginali

Prolifica activitate editorială a Institutului European din Iași își adaugă un nou titlu de excepție: *Despre numele divine. Teologiamistică, traducerea românească a două dintre cele patru scrieri areopagitice (cel.)*, existente și ele în limbaj română, săt *Ierarhia cerească și Ierarhia bisericescă*, publicate la Chișinău, în anul 1932). Noua ediție ieșeană o reproduce pe cea din 1936 (trad. din limba greacă de Pr. Cicerone Jordănescu). Acum se adaugă și o postfață semnată de dl. Ștefan Afloreaei, incluzând și o interpretare la *Teologia mistică* (poate tratatul cel mai însemnat al corpului areopagitic). Importanța teologică a acestor texte este imensă. Semi-legendarul Dionisie Pseudo-Areopagitul (sec. V-VI) a exercitat o influență la fel de puternică asupra teologiei misticice din Răsărit și din Apus, el însuși reprezentând o fericiță sinteză a neplatonismului și a patristiciei timpurii. Poate fi considerat întemeietorul propriu-zis al teologiei apofaticice sau negative (a se vedea, de pildă, Vladimir Lossky, *Teologia mistică a Bisericii Răsărit*, ed. rom. 1992, cap. II: "Întunericul dumnezeiesc"). "Teologia negativă este o cale spre unirea tainică cu Dumnezeu, a cărui fire rămîne pentru noi, necunoscută" (V.I. Lossky, ed. cit., p. 57). Refinem din titlurile în pregătire la același Institut European: Rudolf Otto, *Mistică de Vest, mistică de Est și Vladimir Soloviov, Rusia și Biserica universală* (în cadrul colecției "Misi religie"). Dintre aparițiile mai recente de interes creștin și mai curînd menționate: cele două scurte sinteze de popularizare editate la "Humanitas", *Vechiul Testament* de Edmond Jacob și *Noul Testament* de Oscar Cullman, ambele în traducere a lui Cristian Preda, pline de morgă și înțîmpăcată și ușoară de folosită ca instrumente culturale decât ca îndrumare teologice (cum se întimplă tot mai des cu lucrările occidentale de acest gen); "ediția de probă" a noii versiuni românești a Noului Testament (adevărat eveniment al culturii noastre ortodoxe, asupra căruia promitem să revenim mai pe larg), însoțită de util comentarii și apărută la Editura Institutului Biblic... rod al muncii de aproape două decenii a distinsului scriitor și teolog Bartolomeu Valeriu Anania, acum Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului (care nu a cerut ca drepturi de "autor" decât suma simbolică de... un leu); noua traducere din ebraică a Cărții Psalmilor (Sefer Tehillim), datorată Pr. Prof. Dr. Liviu V. Pandrea (de confesiune greco-catolică) și scoasă în frumoase condiții grafice la Casa de Editură "Viața creștină" din Cluj; în fine, carteza din 1938 (reeditată acum la Editura "Scripta" din București) a Părintelui Dumitru Stăniloae, *Viața și învățătura Sf. Grigorie Palama* (care se completează de minune cu volumul VII din *Filocalia românească*, apărut în 1977), lucrare fundamentală pentru înțelegerea vieții și gîndirii misticice răsăritene, întruchipate plenar în currentul iisihast, al cărui teoretician stălucit a fost Sf. Grigorie Palama (1296-1359), Mitropolitul Salonicului.

§

Și literatura rezistenței anticomuniste continuă să fie bine reprezentată pe plan editorial. Dl. Mihai Rădulescu își întregește bogata activitate publicistică din ultimii ani cu o carte curențuroare (Editura Ramada): *Rugul aprins* (subtitulat: "Duhovnicii ortodoxiei sublespezi, întemeițele comuniste"). Este vorba de martirajul unor preoți, călugări și cărturari români ortodocși în bolgii infernale

ca Periprava sau Baia Sprie. Referindu-se la acest veritabil "holocaust anticlerical", recenzentul cărții în "Vestitorul Ortodoxie", Dr. Sebastian Nicolau, stabilește corect proporțiile acestei "Golgote" de suferință ortodoxă: ceva "pe lîngă care Inchiziția însăși ar fi pălit". Sperăm că subiectul va fi abordat cît de curind și de d-na Lucia Hossu - Longin măcar într-un episod din "Memorialul durerii".

Pastorul Richard Wurmbrand (evreu creștin), o jumătate de N. Steinhardt neortodox, a fost la rîndul său victimă a teroarei comuniste (14 ani de detenție) și își istorisește o parte din cumpărările experiențe în volumul *Cu Dumnezeu în subteran* ("...există o armă mai eficientă împotriva comunității: deci bomba nucleară: iubirea lui Cristos"). Cartea a apărut la proaspăt reînființata editură "Casa Scoalelor" (?!), care își propune să fie pe mai departe o tribună a valorilor creștine românești și universale. Primul pas a fost, neșrești, unul cu dreptul.

La Editura Litera a apărut, pentru întâia oară în România, primul dintre cele trei volume ale cărții regreatatului Aurel State, *Drumul Crucii* (acest prim volum a fost tipărit încă din 1983, dar în Germania, la Freiburg, puțin timp după moartea autorului). Amintirile cuprinse în această carte deloc literară, dar zguduitoare prin mărturiiile ei, ne poartă pe frontal anticomunist al ultimului război mondial, prin lagărele rusești și prin pușcările comuniste. Autorul este modest cu sine însuși; accentul se pune mai mult pe zugrăvirea evenimentelor decât pe cazul său personal. În memoria tuturor celor care l-au cunoscut, Aurel State a rămas însă ca o figură eroică exemplară, de o rectitudine morală cu care nu mulți se pot lăuda (a se vedea și Nr. 6/18 - 1992 al "Punctelor Cardinale", unde pe pag. 6, la rubrica *Cruciații secolului XX*, figurează portretul memorabil pe care l-a făcut d-l Marcel Petrișor, sub titlul "Un drum al crucii"). D-l Marcel Petrișor, se întreba anul trecut: "Oare, cînd i se va tipări carteza și în România? Ce sublimă lectură de cavalerism ar înțîlni în ea tînără generație! Căci cine nu va căuta acolo <<literatură>>, va găsi tot restul cu asupra de măsură". Iată că apariția nu s-a lăsat prea mult așteptată. Să vedem dacă va și rödi pe măsură, acolo unde trebuie...

Se pare că în curînd vom avea la îndemînă și vol. II din excelentul memorial *Fortul 13* (în curs de apariție la Iași) al d-lui Marcel Petrișor, precum și *Jurnalul de la Tescani* al d-lui Andrei Pleșu (care, prin "dizidența" ilustrului și controversatului autor, reprezintă tot o formă de rezistență anticomunistă, desigur mai puțin cumplită, din ultima fază a regimului comunist).

§

Prin mediile legionare (din străinătate, dar și din țară) circulă din această vară, adunate într-un soi ciudat de volum, paginile acuzatoare - cite se cunoște - la adresa lui Horia Sima, răposatul comandant al Mișcării. Cei care le au pus în circulație sunt ei însăși legionari. Persoana incriminată nemaifiind în viață, faptul răspândirii unor asemenea materiale ni se pare inutil, dar și profund necreștinesc. Argumentul că "dosarul" ar fi fost pregătit dinaintea morții lui H.S. nu ni se pare deloc acceptabil. Difuzarea trebuia și putea fi operată după acest eveniment, măcar dintr-un elementar bun-simț. E întristător să văză la ce manifestări stupide și grosolanе pot apela niște suflete bolnave de ură. Sursa acestei acuzații se află în Franța și se leagă cu deosebire de un nume pe care ne este jenă să-l mai rostim.

Din aceeași campanie de ură cronicizată face parte și un substanțial volum dactilografiat

(numele autorului îtarâși numai are importanță), circulind prin aceleasi medii și în care este combătută, aproape paragraf cu paragraf, cartea *Morminte* VII a d-lui Nistor Chiooreanu, al cărei sens nu era nicidcum propagandă sectoră, cum poate constata lesne orice cititor neacriș de ură și suspiciune. Dar cînd ai o idee fixă, totul poate fi răstălmăctit prin prisma ei! Jalinic spectacol în amurgul unei generații!

Să ne amintim de vorbele Căpitaneului: "O mișcare nicioată nu moare din cauza dușmanilor din afară. Ea moare din cauza dușmanilor din lăuntru. Ca orice organism omenești. Nu moare omul decât unul la un milion din cauze exterioare (călcat de tren, de mașină, împușcat, încercat etc.). Omul moare din cauza toxinelor interne. Moare intoxicate...". Cine are urechi de auzit, să audă! Si cine aude, să înțeleagă! Fie și în al doisprezecelea ceas...

Elevii claselor a XII-a nu au nici în acest manuale corespunzătoare de Literatură română. Lipsa acestora se încearcă și suplinite de un Supliment al revistei "Limba și literatura română" (editor: Societatea de Științe Filologice din România), purtînd titlul *Literatura română contemporană*. Lucrarea - căutând să corespundă noii Programe - este realizată în pripă de un cîrd pestriș de colaboratori, avîndu-l drept coordonator pe un oarecare I. Hangu.

Desigur, este lăudabilă introducerea în Programa școlară a unor autori precum M. Eliade, Em. Cioran, N. Steinhardt, Eug. Ionescu sau Vintilă Horia. Dar simpla aglomerare de nume nu ajunge. Contează spiritul în care sunt prezentate, contextul în care sunt integrati, textele cu care sunt antologați. Sub aceste aspecte, Suplimentul mai degrabă ne pune pe gînduri. Aici nu putem zăbovi decât asupra cîtorva puncte. La paginile 5-6, bunăoară, unde se face o sumară prezentare a revistelor și grupările literare ale epocii interbelice, revista "Gândirea" (cea mai importantă publicație din istoria presei culturale românești, după "Convorbiri literare") este menționată abia în treacăt, iar cînd este vorba de grupările care "au dominat peisajul cultural interbelic", sunt pomenite doar acestea trei: cenușa "Sburătorul", grupul "Criterion" și "Cercul literar" de la Sibiu! Gândirismul este pur și simplu omis, deși gruparea "Gândirii" a fost cea mai durabilă (revista a apărut între 1921 și 1944), mai numeroasă, mai unitară și mai bine reprezentată valoric (fiind cunoscută ca atare și în afara țării). A păcătu înțâi de bună-seamă, prin "traditionalism" și "ortodoxism"! Pentru de-altele I. Hangu, mucosul Ion Negoițescu din anii '40 era mai "dominat" și mai reprezentativ decât Nichifor Crănic!

Dintre eseilei din epoca interbelică (epoca de maximă strălucire a eseului românesc), mai important este considerat marxistul Mihai Ralea decât un N. Craițiu sau un Nae Ionescu! Iar Emil Cioran sau Constantin Noica, deși sunt trecuți printre eseistii interbelici, se află antologați - primul cu un volum lățuratnic (*Amurgul gîndirilor*), iar cel de-al doilea cu o scriere din... 1973 (*Creație și frumos în rostirea românească*)!

La vîcile Suplimentului se adaugă și cele ale Programelor. Doi poeti imenii ai epocii interbelice - Aron Cotruș și Radu Gyr - rămân în continuare complet neglijati, iar la literatura postbelică îi aflăm indicații spre studiu (la alegare, cîte-i drept) pe de-altele Eugen Barbu, D.R. Popescu sau Paul Everac, în vreme ce lipsesc complet un Al. Ivasiuc, un Paul Goma sau un Valeriu Anania.

In mai multe locuri din Supliment este decretată, în spirit iudaizant, echivalența comunism-fascism-nazism și se constată o bagatelizeare a tradiției și problematicii religioase. Sigur, acestea sunt probleme extraliterare, dar ele influențează vechi prejudiciale moștenite. Dacă manualul care se pregătește va avea același nivel, atunci înseamnă că rămînem un neam certat cu Dumnezeu și cu sine însuși.

RĂZVAN CODRESCU

LUMEA ARABA

5. Invatatura lui Mahomed

Religia nouă întemeiată de Mahomed care, în vizinăsuia sa, urmă să fie imprimarea adevărurilor pe care le-a revelat Divinitatea, a fost denumită *Islam*, cuvânt arab care înseamnă „*supunere și devotament față de voința lui Dumnezeu*”. Adepuii acestei noi religii se numesc *moslemi sau musulmani*, temenul semnificând în limba Profetului „*cei ce se supun lui Dumnezeu*”. Musulmanii se consideră singurii mărturitori adevărători ai credinței în Dumnezeu, ei deosebindu-se sub toate aspectele de restul oamenilor, de „*necredincioși*” (în arabă „*kafir*”).

În aparență invățatura fundamentală a Islamului este foarte simplă. *Nu este Dumnezeu în afara lui Dumnezeu și Mahomed este trimisul său.* (*La ilaha illa Allahu va Muhammadiur rasulullahi*). La judecata de Apoi, musulmanii, pentru credința lor în Allah și în trimisul său vor fi primiți, ca răsplătit, în rai, în timp ce iadul va fi răspălată, în rai, în timp ce oarecum înțelegere, lucrurile sunt croite să se desfășoare fără nici o complicație. Mahomed a transmis poporului său adevărările revelate, a formulat normele fundamentale care condiționează atingerea idealului religios, iar în continuare califici, urmări și observă respectarea lor pentru a asigura drept credincioșilor fericirea din „lumea de dincolo”. În raport cu această înțelegere, musulmanul pios are suficiente repere pentru ca drumul său pentru atingerea finalității religioase să fie perfect orientat, fără a mai fi nevoie de un sistem teologic savant care, chiar dacă aduce unele precizări în legătură cu principiile credinței, acestea nu contribuie cu nimic la actuală măntuire.

Prescripțiile religiei islamică se bazează pe Coran și Tradiția scriselor pronunțate de Mahomed în timpul vieții și reținute de credincioșii din apropierea sa. „*Ar fi înșă o greșeală*”, afirmă Ignaz Glodzihier în lucrarea sa Vorlesungen über den Islam, „*dacă o caracterizează atotcuprinzătoare a Islamului s-ar fundamenta exclusiv pe Cartea Sfântă a comunității musulmane. În cel mai bun caz ea acoperă numai primele decenii de dezvoltare a Islamului ... Chiardacă este de la sine înțeles că în perioadele ulterioare se vor face încontinuu referiri la Cartea Sfântă, că realizările din aceste perioade vor fi judecate în raport de textul său și că autorii lor își vor închipui că sunt în acord cu el, sau cel puțin se vor strădui să fie, nu trebuie să se piardă din vedere faptul că pentru o înțelegere a Islamului istoric, Coranul este total insuficient.*”

Allah, denumire preluată de la zeitatea venerată la Mecca în perioada preislamică este unicul Dumnezeu. El a creat lumea și oamenii, istoria omenei nu este însă capabilă să discernă dacă salvarea sufletului derugează din faptele bune săvârșite sau din Predestinația divină, această incapacitate fiind o consecință firescă a atotputerniciei divine, în fața căreia omul este nepotuncios.

Cu privire la comportamentul uman, Mahomed afirmă că Dumnezeu î-i transmîs omului o *Lege*, pe care acesta are datoria să o respecte și să o urmeze întocmai. Această *Lege* are în același timp atât caracter religios, cât și social și juridic, dar distincția dintre religios, social și juridic este strânsă spiritului Islamului.

Obligațiile pe care musulmanul pios trebuie să le respecte sunt următoarele:

1. Mărturisirea cănu este Dumnezeu afară de Dumnezeu și că Mahomed este trimisul său.

2. Rugăciunea, căruia îi premerge spălarea rituală. Ea se rostește de cinci ori pe zi cu față spre Mecca și constă din formule prescrise, citate din Coran și inclinări ale corpului.

3. Postul în luna Ramadhan, zilnic de la răsăritul soarelui până la apus, cu totală abstinență de mâncare și băutură.

4. Milostenia, constând într-un impozit plătit voluntar în valoare de a patruzecea parte din venituri; această contribuție se plătește fie în bani, fie în bunuri.

5. Pelerinajul la Mecca în luna Zul-Hijja pe care trebuie să-l împlinească fiecare musulman cel puțin odată în viață.

La aceste obligații principale se adaugă o serie de interdicții cu privire la consumul anumitor alimente, oprișteia de a bea vin, de a juca jocuri de noroc, obligația de a acorda ospitalitate călătorilor străini, aplicarea unui tratament omossexual și supușor, precum și datoria de a participa la războliul sfânt împotriva necredincioșilor.

În cursul perioadei de afirmație, Islamul s-a constituit ca un sistem teologic complet cu privire la Divinitate, la populația creștină, la profetii, la destinul omului etc., sistem întregit cu reglementări de natură socială, politică, judiciară și economică care stau la baza structurilor societății creață în spiritul invățăturii Profetului.

Prescripțiile religiei islamică se bazează pe Coran și Tradiția scriselor pronunțate de Mahomed în timpul vieții și reținute de credincioșii din apropierea sa. „*Ar fi înșă o greșeală*”, afirmă Ignaz Glodzihier în lucrarea sa Vorlesungen über den Islam, „*dacă o caracterizează atotcuprinzătoare a Islamului s-ar fundamenta exclusiv pe Cartea Sfântă a comunității musulmane. În cel mai bun caz ea acoperă numai primele decenii de dezvoltare a Islamului ... Chiardacă este de la sine înțeles că în perioadele ulterioare se vor face încontinuu referiri la Cartea Sfântă, că realizările din aceste perioade vor fi judecate în raport de textul său și că autorii lor își vor închipui că sunt în acord cu el, sau cel puțin se vor strădui să fie, nu trebuie să se piardă din vedere faptul că pentru o înțelegere a Islamului istoric, Coranul este total insuficient.*”

Conștiința de lipsurile și îngustimea textului coranic, teologii Islamului au adoptat o atitudine liberală față de concepțiile religioase și filozofice din exterior, acceptând importante împărțuturi. Fără să fie omnivor, Islamul s-a manifestat mai tolerant dacăt Creștinismul față de tot ceea ce a considerat că poate servi la îmbogățirea patrimoniului său cultural. Ca urmare, procesul de penetrare și de assimilare a valorilor culturale de proveniență exogenă nu-a produs împotriva factorului religios, ci cu acceptul său. Consecința: oamenii de cultură musulmană au trăit intens sentimentul apartenenței la aceeași comunitate spirituală. Chiar atunci când vederile lor au conflicte cupozință reprezentanților teologiei oficiale, frica și disputa au avut caracterul unui excomunicări sau a unei ruperi de semnificație fundamentală a Islamului. Cu timpul însă, aşa cum se va vedea mai târziu, sistemul teologic cristalizat după moartea lui Mahomed, deși inițial unitar pentru toată lumea musulmană, s-a aerodat, dând naștere unor scizii dramatice.

Obligațiile pe care musulmanul pios trebuie să le respecte sunt următoarele:

- adevar si prejudicata

5. Stiințele Traditionale

Pentru înțelegere a idealului religios, credinciosul îi este suficient exemplul Profetului și al contemporanilor săi, care s-au dovedit desăvârșiți în credință, fără să se indeletnicească cu studii teologice complicate. „*La început*”, afirmă gânditorul arab Ibn Haldun (sec XIV), „*cunoașterea Legis-abuză într-regime pe tradiția orală. Ea nu a implicat nici studiu teoretic, nici folosirea opiniei și nici raționamente întortochiate*”. Prin însuși esența sa adevărul revelat nu presupune alți intermediari între credincios și Divinitatea în afară de Profet.

S-ar părea că în această înțelegere, lucrurile sunt croite să se desfășoare fără nici o complicație. Mahomed a transmis poporului său adevărările revelate, a formulat normele fundamentale care condiționează atingerea idealului religios, iar în continuare califici, urmări și observă respectarea lor pentru a asigura drept credincioșilor fericirea din „lumea de dincolo”. În raport cu această înțelegere, musulmanul pios are suficiente repere pentru ca drumul său pentru atingerea finalității religioase să fie perfect orientat, fără a mai fi nevoie de un sistem teologic savant care, chiar dacă aduce unele precizări în legătură cu principiile credinței, acestea nu contribuie cu nimic la actuală măntuire.

Dar evoluția istorică a societății musulmane a urmat un curs desfășurat de ceea ce ar trebui să transforme organizarea existenței umane într-o *Cetate Perfectă* după modelul ideal conceput de filozoful Al Farabi (sec IX). Viața este un proces complex, în care chiar dacă marile adevăruri i-au fost revelate, omul prin însuși esență sa trebuie să desfășoare o intensă și continuă activitate de cunoaștere. Datorită acestui motiv, dar și datorită faptului că la scurt timp după moartea Profetului, teologii musulmani au constatat că de la sesizarea primelor invățăturii lui Mahomed, au alcătuit, în paralel cu științele laice, un corp de științe destinate a proteja ortodoxia islamică de interpretări greșite și de denaturări dăunătoare. Astfel a luat ființă *sistemul științelor traditionale ale Islamului*, a căror enumerare și prezentare sumară a temelor relevante o facem mai jos.

Știința Cărtii Coranului, a apărut din necesitatea de a evita denaturarea adevărătorilor semnificații prin confundarea unor cuvinte cu alte asemănătoare ca urmare a unei pronunțări greșite.

Știința Interpretării Coranului cuprinde colecția interpretărilor date de însuși Profet. Aceste interpretări purtând numele lui Mahomed s-au transmis oral în girul lui Mahomed și au transmis oral în primele generații de musulmani și, ulterior, au fost consنمate în scris.

Științele Tradiției au ca obiect studiul Hadith-urilor. Hadith-urile sau Tradiția profetică cuprind afirmații, hotărâri, decizii și soluții rostite de Profet în diferență situații. Ele au tot reținut de persoanele din apropierea sa și apoi transmîs oral generațiilor următoare. Întrucât în cursul acestui proces s-au stresurat elementele de proveniență indoelnică, sarcina principală a cercetătorilor hadith-urilor a fost să le selecteze pe cele autentice și apoi să le precizeze sensul propriu.

Știința Principiilor Jurisprudenției se ocupă cu criteriile extrase din Legătura religioasă pe care se fundamentează Reglementările și

obligațiile legale în viața musulmanilor. Studiul acestei științe se concentrează în jurul celor patru criterii de bază pe care se fundamentează adevărul: *Dovezi din Coran, Tradiția, Consensul și Analogia*. Știința Principiilor Jurisprudenției are două subiecte: Dialectice și Probleme litigioase. Dialecticele se ocupă cu modul de rezolvare a controverselor dintre reprezentanții școlilor juridice legale și adversarii din afară celor patru școli, în timp ce Problemele litigioase au ca obiect modul cum trebuie purtate discuțiile între juriștii legali în cazurile de dezacord.

Jurisprudенța este știința regulilor practice ale religiei. Juriștii musulmani au examinat acțiunile umane și le-au clasificat conform ordonanțelor divine transmise prin Mahomed. Ibn Haldun definește Jurisprudența astfel: „*Știința clasificării regulilor lui Dumnezeu care privesc acțiunile tuturor musulmanilor responsabili de faptele lor, în legătură cu ceea ce este obligatoriu, interzis, recomandabil, nedoreit sau îngăduit*”. Cele patru școli juridice oficiale au luat ființă în timpul dinastiei abbaside și sunt denumite după întemeietorii lor: Abu Hanifah, Malik Ibn Anas, Ash Shafi'i și Ahmad Ibn Hanbal. Deosebirile dintre ele au la bază acceptarea sau respingerea criteriului analogiei. Școala lui Abu Hanifah, de nuanță liberală, acceptă analogia fără rezerve. Școala moderată ale lui Malik Ibn Anas și Ash Shafi'i evită analogia, în timp ce școala conservatoare a lui Ahmad Ibn Hanbal o respinge total, considerând textul coranic drept singurul criteriu al adevărului.

Alături de *științele traditionale* enumerate mai sus trebuie menționate și următoarele științe laice, lexicografia, gramatica și stilistica ca discipline auxiliare în activitatea de studiere a textelor religioase.

Dintre toate științele traditionale, singura care s-a menținut într-o permanentă stare defensivă este *Teologia speculativă*, motiv pentru care, în mod intențional, am menționat-o în încheierea acestei prezентări. Explicația menținării acestui domeniu de preocupări în permanentă actualitate se găsește în activitatea pe care o desfășoară, activitate pe care Ibn Haldun o definește astfel: „*Teologia speculativă este știința care implică demonstrația cu argumente rationale în apărarea articolelor de credință și respingerea inovatorilor care deviază în susținerea lor de la concepția primilor musulmani și de la ortodoxia islamică*”.

Definiția formulată mai sus reliefază două aspecte legate de funcțiunile Teologiei speculative. Primul îl constituie precizarea că intervenția ei este justificată numai în cazul în care se produc devieri de la articolele fundamentale de credință, așa cum au fost ele stabilită de către orășoarele musulmani. Al doilea se referă la necesitatea utilizării argumentației rationale, procedeu în sine inadecvat spiritului religios care își fundamentează susținerea adevărului pe acțiul de credință, dar de nevoie în dialogul cu reprezentanții vederilor heterodoxe.

(va urma)

GABRIEL CONSTANTINESCU

EVREI in Romania (14)

Perioada invaziei nestavilite (1856 - 1918)

În capitolele anterioare ale studiului *Evreii în România* au fost analizate efectele nefaste ale măsivei penetrării evreiești care a avut loc în Moldova, în secolul 18 și începutul secolului 19. Dar în ciuda acestei realități îngrăjorătoare, unii din reprezentanții generației de la 1848, generația care a pus bazele procesului de făurire a României moderne, au dat dovadă de o regretabilă lipsă de orientare în ceea ce privește problema evreiască și primejdia pe care o reprezintă evreii pentru neamul românesc. În acest sens, iată ce scrie Nicolae Iorga în ultimul capitol al ISTORIEI EVREILOR IN TERILE NOASTRE.

"Tinerii ieșeni cari încercă la 1848 o revoluție, cari așezără pe unul din ei, Vodă Cuza, pe tronul amânduror Principate, realizând Unirea, și cari avură în mâni de acum înainte soarta nouă țeri România, veniau cu ideologia romantică particulară, adusă fără critică din Apus. Ca Junii Turci din 1908, ei credeau că un Stat național se poate întemeia prin subita înfrângere festivă a tuturor elementelor aduse de vîntul vremilor cu acele elemente indigne, care singurare tradiția și dreptul de a imprima pecetea sa Patriei."

Ideeia "libertății cultelor", ca și cererea de "emancipare a Izraelitilor" au fost explicit enunțate atât în cele 36 de puncte ale declarării de principii formulată de Mihail Kogălniceanu în Moldova, cât și în Proclamația de la Islaș, redactată de Ioan Heliade Rădulescu în Muntenia. Si deși Revoluția de la 1848 a fost înăbușită în față, în Moldova și în intervenția rusă, în Muntenia, unele din ideile "umanitate" ale romanticilor pasoptiști au fost în timp dominilor instituite prin Convenția de la Balta-Liman. "Înăc în vremea lui Grigore Ghica", precizează în continuare Nicolae Iorga, "îndreptat de dânsii, se dăduse vioe de a face cărțile în sat, se redusese dreptul de expulzare la noii veniți, se aplicase legea recrutării și la Evrei (1852), -deși doi ani după aceasta Evreii căpătau pe căile stiute, la sfârșitul anului 1854, dreptul de a se face înlocuiri, plătind un Moldovean în loc."

Această stare de spirit creată de "ideologia romantică adusă fără critică din Apus", spune mai departe Nicolae Iorga, s-a manifestat și în perioada de pregătire a Unirii Principatelor. "În ședințele Divanului ad-hoc al Moldovei, ca și în consiliurile de saloane, se ceru deci primirea la cetățenie, fără deosebire a tuturor străinilor. Craci, în declararea sa de principii din 1858, cerea astfel împărtinirea în masă a Evreilor născuți în țară, cari niciodată nu se vor fi bucurat de protecția venei și puterii străine... Nu doară Kogălniceanu însuși făcă declarății în acelaș sens, pe cari cu firească recunoaște însemnă aceia care, în vremea noastră, din lupta pentru aceeași naționalizare în bloc pe tema umanitarismului-neaplicată însă și țăraniilor, minor economic și politic, exploatați până la stingere de mica burghezie evreiască.

Congresul de la Paris însănu înțelese, cutoată predominantarea ideilor umanitare în Franța și Anglia, a unei țări negrepărite pe care erau s-o ocupă și s-o tulbere chesuri interne și externe așa de grele, și în rândul întâiului organizare elementului național, un număr de către sute de mii de cetățeni, dintre cari cel din urmă avea mai multă independență economică decât marea majoritate a țăraniilor. Ea mărgini pe creștinii exercițiul drepturilor politice".

Cu totul alta este însă poziția adoptată de deputații țărani la Divanul ad-hoc din Moldova. Sublinind această poziție, A.D. Xenopol citează în volumul XII din ISTORIA ROMANILOR DIN DACIA TRAIANA textul integral al propunerilor făcute de săteni în ședința a 27-adică 16 Decembrie, "propunere frumos concepută și stilizată", din care reproducem următorul pasaj: "...până și astăzi toate sarcinile mai grele, numai asupra noastră au fost puse, și noi mai nici de unele bunuri ale țării nu ne-am îndulcit; iar astăzi fără să fie supușă la nicio povară de toată mana ei s-au bucurat, ...la Jidovul ordinăr că să ne sugă toată vlagă numai noi am fost vânduți;

băutură scumpă și otrăvită numai noi am băut; pâne neagră și amară, udată cu lacrimi numai noi am mânca... Cătă-i Dunărea de mare și de larg curge râul sudorilor noastre, seduce peste mări și peste hotare, acolo se prefecă în râuri de aur și de argint și curg iarăși înapoi de se revarsă în fara noastră...iar noi de la ele nici că ne îndulcim."

Dacă până la Unirea Principatelor, invazia evreilor a avut în principal o motivație economică - posibilitatea de a exploata nestingheriți populații băstinașă ca urmare a dezorganizării administrative, arepetelor ocupării străine și, nu în ultimul rând, al unui aparat de stat șofer coruptibil, începând cu cei mai înalți demnitari și terminând cu slujbajii mărunți, după Unire, atracția către România dobândește pe lângă dimensiunea economică și una politică, pe care A.D. Xenopol o explică astfel în volumul XIII al ISTORIEI... (Domnia lui Cuza Vodă 1859-1866).

"Evreii se convinseră însă în curând, față de schimbarea situației Țărilor Române prin unirea lor într-un singur stat, că ar fi mai bine să renunțe la poziția până acum atât de răvnitoare de ei, de Unterthan. De aceea îvedempe Jidani dând primul asalt la cetățenia română, bine înțelește pe cale teoretică, în o broșură scrisă de un Israelit român, intitulată *Emanciparea Israeliștilor în România și apărută la Paris în 1861*".

În perioada în care evreii își propun să atingă acestnou obiectiv -dobândirea drepturilor politice - ei erau deja stăpâni pe economia Moldovei și pomiseră ofensiva spre nord, pentru a-și extinde prezența și dominația și în Muntenia. În același timp trebuie să consemnăm consolidarea comunității evreiești din România, ca organizație de coordonare a intereselor iudeice. Această organizație, pe lângă rolul de apărare a intereselor religioase, economice, politice și culturale ale membrilor ei, întreținea strânsă legătură cu centrele iudeice din Occident, cu sprijinul căror urmărea înlăuntrirea penetrării a noii valuri de evrei din Galia, Austro-Ungaria, Germania și Rusia. Pe această cale, numărul evreilor din țara noastră, și așa în continuu creștere în raport de creștere a populației românești ca urmare a unei mortalități înfantele mult mai scăzută decât mortalitatea infantilă înregistrată în mediul rural românesc, va spori în mod îngrăjător în fiecare an, fapt consemnat de recensăminte populației efectuate în această perioadă.

Din complexul de factori care au favorizat invazia evreilor în secolul 19, în România, se cuvine să accentuăm, în primul rând, slabiciunile interne pe care aspiranții la imigrare au și să le exploateze din plin, reușind să-și creeze porți larg deschise prin care au pătruns, aproape nestingheriți, pe teritoriul Tânărului stat românesc. Din rândul acestor slabiciuni inerente procesului de transformare a unei societăți profund fanariotizată într-un stat modern european, cele de natură spiritual-culturală au jucat un rol preponderent. Si dacă multe din celelalte dificultăți cu care România a fost confruntată la începutul existenței ei, cele financiare, economice, politice și administrative, deși aparent mai grave decât înapoierea culturală, au fost depășite în cursul timpului, starea culturală a majorității populației autohtone, a boierilor, a târgoviteștilor și țărănilor, s-amenință cu un nivel îngrăjător de scăzut. Iar dacă la această stare de înapoiere culturală se adaugă atitudinea majorității intelectualilor adepti ai ideologiei pasoptiste, caracterizată printr-un romantism naiv și printre grăbită însușire a formelor exterioare ale civilizației apuse, intelectualii care, la un moment dat, au căzut în eroare de a-i considera pe evrei elemente indispensabile progresului țării, avem încă o explicație a dimensiunilor cu caracter de invazie pe care a luat-o imigrăția evreilor.

Lucrurile se vor schimba însă odată cu apariția noii generații de intelectuali, generația post-pasoptistă, caracterizată prin temeinicia pregătirii, profunzimea înțelegerii proceselor culturale, sociale și politice și prin dragoste față de națiunea căreia îi aparțineau. Este meritul reprezentanților acestei generații de a fi înțeleși de a fi luată atitudine categorică față de acțiunile nocive care

pun în primejdie existența unei națiuni. În această ordine de idei, ei vor fi primii care vor trage clopotul de alarmă, atrăgând atenția asupra pericolului pe care-l reprezintă invazia iudeică pentru ființa nașului românesc.

Înainte de a trece în revistă marile personalități ale secolului al 19-lea care au luat o atitudine fermă față de invazia evreilor în România, să subliniem transformarea pe care a suferit-o la maturitate Mihail Kogălniceanu, transformare despre care Nicolae Iorga scrie în ISTORIA... sa cu o abia reținută ironie:

"Urgența unor măsuri de prezervare era aşa de mare, încât acela care în 1868 dădu ordin să nu se lasă ezarea căciunilor evrei în satul lui Kogălniceanu însuși, idealist tovarăș al lui Vodă Cuza idealistul, și el apără cu elocvență, față de amenințarea presiune strânsă, dreptul României de a crea micul avut și sănătatea primejdăță a sătenilor săi, puterea cea adeverătă a Statului și a națiunii."

Și pentru ca remarcă făcută de Nicolae Iorga să nu fie singulară, o vom completa cu un citat din ISTORIA... lui A.D. Xenopol referitor la dezbatările parlamentare pările de votarea legii comunale.

"Cu prilejul votării legei comunale, se ivese o interesantă desbatere privitoare la drepturile Jidaniilor pământeni în comune. Boerescu, Manolache Costache și Costafor sprijină Jidani, pe motivele cunoscute, că în secolul nostru de lumini și de civilizație nu se cuvine a se mai face deosebire de religie, rămasă și a unor timuri de fanatism și de intoleranță. Vernescu însă și mai ales primul ministru Kogălniceanu, combat aceste păreri și întindere drepturile electorale comunale la Jidani, spunând, că 'dacă se va vota articolul, cum o cere d.Boerescu, a doua zi va fi măcel în Moldova. Cefel: acei oameni care se ţin departați de lumea noastră, care nu trină copiii în școala noastră, care nu se îmbrăcă ca noi și nu-și facă perciunii - acei oameni să aibă țara în mâni!' Kogălniceanu punea deci chestia pe tărâmul, că drepturi pot fi acordate numai străinilor ce voiesc și pot să se asimileze cu Români. Kogălniceanu, se referă la combaterea Jidaniilor la Lipitorile satelor de V.Alexandri, poate unicul caz, în viața parlamentară mai veche a Românilor, în care o lucrare literară fu invocată în susținerea unui interes politic. Văsescu combate mai ales cu mult hâzpe oratorii țărăni, spunând că unirea, contopând viața ambelor țări, este drept ca să iese și Muntenia ca zestre Jidani pe jumătate, și se bucură de împrejurarea că, între 1860-1864, mai bine de 6000 de Jidani moldoveni se asezaseră în București.

Adunarea respinge înșătoate amendamentele favorabile Jidaniilor și hotărăște, că până ce ei se vor arăta că au simpatie și moravuri românești, să fie admisi la mica împărtinire numai acei Jidani ce vor dobândi în armată rangul de subofițer, și cei ce vor fi făcut studii universitare sau vor întemeia mari stabilimente industriale".

Masivă invazie a evreilor a avut multiple consecințe care vor tulbură viața politică, socială și culturală a României în cea de două jumătate a secolului al 19-lea. O primă reacție la valul continuu al imigrării a fost apariția unui curent de opinie potrivnic evreilor. Dar lucrurile nu se vor opri aici. Datorită evidențialui grad de periculozitate pe care-l reprezenta numărul din ce în ce mai mare al evreilor pe teritoriul țării, puterea de stat va încerca, la rândul ei, să stăvilească invazia prin măsuri legislative și administrative.

În fața acestei situații, răspota evreilor nu a întârziat. Pentru a contracara măsurile adoptate de puterea de stat, ei vor face apel la sprijin din partea statelor occidentale, într-o mare măsură dominate de cercurile evreiești. Pe plan intern, pentru a anihila currentul de opinie anti-izraelic, vor folosi aceleași mijloace pe care le-au folosit, în astfel de împrejurări, de-a lungul întregii lor istorii: corupția și infiltrarea în mediul care puteau influența opinia publică în direcția unui filo-izraelism. Așa se face, că în această perioadă, România va fi scena unui conflict deschis pe tărâuri politice și culturale între români și evrei, acestia din urmă sprijiniți de un, deloc neglijabil, contingent de români filo-izraelici. (va urma)

Un ochi râde, celălalt plange...

PARTIDUL PROSTILOR

Un oarecare domn Octavian Rădulescu (ce n-aici o legătură, se pare, cu bătrânsul său omom din A.F.D.P.R., acela care-l dăduse în judecată pe Ilderic Frontului din '90) a pus recent bazele Partidului Prostilor din România. Sigur că este în primul rînd o formă de protest, cuvîntul "prost" căpătind mai degrabă un lustru de "prostul" ar fi cîștig, muncitor, altruist etc., în vreme ce "deșteptul", astăzi înfruntea baciatorilor, e corupt, lenes egoist, demagog și a.m.d.). D-l O.Rădulescu înțelege, aşadar, să traga un semnal de alarmă, prin procedeul autohton numit îndeobște: "a face huz de necaz". Poate iese cîva din "huz", că din "gravitate" n-a ieșit mai nimic! Ideea nu-i chiar nouă: o varianță ovreiască, parăzită pe memoria lui Caragiale, ne oferise încă demultă-l Ștrul Cazimir (între timp eşuat în tabără neocomunistă), cu însuși Partid Liber-Schimbă și cu organul de presă "Răcnețul Carpaților". D-l Mircea Dinescu, pe de altă parte, se gîndise la un Partid al Timișilor. Rezultat că d-l O.Rădulescu se așează deja într-o tradiție...

Altintineri ne-am fișin grigorat, căci un Partid al Prostilor, dacă lucrurile ar fi luate în serios, ar putea deveni foarte primejdos în România. Căci la noi noi prostii (în sensul literal) sănătate și "mulți" (vorba Lăpușneanului); poate nu chiar 20 de milioane, cum aprecia un jupit, dar, oricum, sărind binisăr de 10 milioane, dacă e să ne luăm după rezultatele alegerilor din toamna trecută. Uniți sub un singur ciomag, ei ar putea aspira d-ni nou, ca sănse măsive, la domnia Partidului unic de tip comunista. Se vede însă că prostii d-lui O.Rădulescu nu sunt ei acela!

Nu săm că se va alege de "prostii" nouiuri partid, dard celălăi, de cei "prostii din mulți", avem temerile serioase să ne îngrijeăm. Aceștia din urmă, ce nu vor recunoaște niciodată că sunt prosti (ceea ce este o garanție de prostie autentică), amenință să se adune tot mai compact, sub titlul de "irromâni", în jurul unor formațiuni, neocomuniste precum P.U.N.R., P.R.M. și P.S.M. Pe F.D.S.N. (și chiar pe președintele Iliescu) s-au supărat pînă și prostii. Dar ce folos? Capitalul electoral pierdut de F.D.S.N. nu se duce spre opozitia anticomunistă, ci spre sfîrșita populista și pseudo-naționalistă. Făină în Ardeal; Vadim în Muntenești; Păunescu în Oțenia și Moldova tot mai multă prosto-famă. Né temem că, dacă lucrurile continuă tot atât, la alegerile din '96 Opozitia nu vorbășine nici el în '92, nuale că să trebă să se creze precedente și în alte țări foste comuniste (cauză Poloniei este relevant).

Așa că-i vine să zioi deopotriva: Mai lasă-i încolo de "prostii", d-le Rădulescu!, dar și: Feajori, atenție la prostii! Căci ne temem că cu prostii nu e de glumit...

DEMOCRATIA ca PROSTOCRATIE

Și dacă tot veni vorba de prosti în sensul propriu, nu în cel figurat al d-nui O.Rădulescu, să reamintim că democratia constituie mediul lor ideal. Libertatea, egalitatea, fraternitatea - îata conservantul optim al prostiei omeniști. Prostul devine liber să fie prost și să-si manifeste prostia în plenă, este egal în drepturi cu deșteptul, iar prin înfrângere cu alti prosti își asigură aproape regulat superioritatea numerică. În felul acesta prostul ajunge "reprezentativ", căci democratia înseamnă tocmai triumful premeditat al cantității asupra calității. Destinete Statului democratic depinde de umorile masice electorale: tot prostul ajunge să-si dea cu părțea, iar prostimea parvina, pe criterii cantitative, la decizia publică. Omul politic ideal nu poate fi, în "ordinea" democratică, decât demagogul, adică acela care, lipsit de scrupule și bun de gură, și se pretează să exploateze în folosul propriu simplitatea mintală a

gloalei electoare. Privită în bazele ei electorale, democratia nu este altceva decât o prostocratie legalizată, cu atât mai monstruoasă că cît un popor este mai incult sau mai necivilizat. Înțotdeauna și pretutindeni numărul prostilor l-a surclasat pe cel al deșteptilor, dar numărul lumoașă modernă-post-lluministă s-a putut gîndi să lase Statele și Națiunile la discreția majorităților orbe, adică să abolească. În fapt, criteriul calitativ din viața socială.

Lucrurile au evoluat în așa fel încît democratia pare să fi ajuns o sfidătate a lumii moderne "civilizate". Dacă o puță îndoială, cum facem noi acuți, devîn monstruoas. Dacă-i zici prostului că e prost (nu insulindu-l, ci doar definindu-l), atunci ești "elitist" sau "fascist"! Prostul trebuie menajat și chiar adorat, pentru că... e mult! În atare condiții, nu este de mirare că democratia duce la haoi sociali, moral și intelectual, amenințînd pretutindeni cu egalizarea în mediocritate. Nici măcar nu sunt admise formele ei mai "temperante", deși anumite restricții ale dreptului la vot ar putea avea un caracter ameliorativ (baremuri mai precise de vîrstă, de pregătire, de moralitate publică etc.).

Sîntem cu această "dușmani ai poporului"? Nicidcum. Dreapta politică autentică nu este împotriva poporului, ci împotriva populismului. Poporului însuși îi va fi mai bine dacă va fi condus de oameni cîștig și competenți, iar nu de cei care-l îmbată cu libertăți iluzorii, ducându-l la sapă de lemn. În viziunea dreptei, ca și în viziunea creșină, principiul ierarhiei trebuie să guverneze la toate nivelurile existenței, realizarea însăși fiind ontologic ierarhizată. Dreapta creșină desidează democratia, nu pentru a înstaura "Doamne ferescă", "îterovare" sau "exploatare", cum se înșinuază în mod mecanic, ei pentru a salva ordinea firească a lumii, adevăratul temei al dinamicăi sănătoase și creațoare a omenirii. Nu democratia este salvatoarea, ci demofilia: nu conducea pe popor, ci conducea pentru popor, adică din dragoste și responsabilitate față de acesta, cu desăvîrșire și cu nedesăvîrșirea lui. Altintineri se cauă înveștiuri în acmagie și prostocratie, iar națiunile amângă se dezintegrează treptat, ca orice organism abătut de la legile fizice.

În concluzie, o guvernare nu poate fi justă și rodnică decât în măsură în care guvernările sănătoase și demofile, iar societatea temeinile ierarhizată calitativ. Astfel pînă și prostii vor fi mai fericiți, căci și mai bine prostul să-l îlvească cîineva și să-l îlvească grija de el decât să-și poarte singură de grăjă în prostia lui, risină să fie folosit de asociații de-a-massă de manevră, cum se întâmplă astăzi în regimurile democratice. Așa cum, creșinăște vorbind, omul și bine să se lasă în voia și grija lui Dumnezeu, tot așa, pe plan social, e bine ca înșinuările să se lasă în voia și grija superiorului, iar nu să încearcă să impună ca normă propriu lui, putinătate.

O NOUA ROM-ANITATE

Problema tiganilor, tot mai des numiți de la o vreme romi (cum cum ai zice "naiba" în loc de "dracul"), devine tot mai evident, una dintre problemele cele mai delicate ale prezentaștilor istoricilor noștri. Pe lîngă disoluția etnică, civica și morală produsă constant de acest factor intern, problema maghiară, bûndoară, reprezintă doar o bugătelă!

Ultimul recensămînt nu pune la dispoziție nicio cifră ridicolă privitoare la minoritățile naționale și mai ales la "etnia romilor". Este drept că s-a mers pe libera declarare a persoanelor recenzente, dar, în aceste condiții, se naște de la sine întrebarea: de ce nu mai aflăm în trebă cu astfel de statistici? Vrem să ne amângă sau vrem să dezinformăm?

Astfel, structura populației pe naționalități ar fi, la nivelul întregii țări, de 89,4% români, iar la nivelul Capitalei - 97,5%. Dintă asemenea cifre nici măcar numărul total al ungurilor nu se acoperă, casă nu mai vorbim de alte minorități etnice mai puțin semnificative astăzi (germani, sărbi, ruși, ucrainieni, turci, tătari, greci, evrei, armeni etc., iar în ultima

vreme chiar... arabi și chinezi). Unde să mai încapă și tiganii? Mai degrabă rezultă că ei sunt declarati, cu seninătate și în proporție covîrșitoare, români. Nu trebuie să fi statistician ca să-ți dai seama că, în România de azi, numărul tiganilor (colectiv pe tot cuprinsul ţării) este chiar mai mare decât cel al populației maghiare (considerate oficial minoritate etnică cea mai numeroasă). Noi nu putem să cifram exacă (sperăm că Statul o cunoaște, deși îndinuiese!), dar avem temerile să presupunem că ei se situațiază undeva între două și trei milioane de capete de "romi". În Capitală, unde zonele cu un număr însemnat de tiganii (cum e cartierul Drumul Taberei, de exemplu) sunt tot mai rare, în vreme ce aglomerările de populație tîrgășească sunt tot mai numeroase (în Pantelimon, Giulești, Ferentari etc.), ei reprezintă cel puțin a zecea parte din numărul total al locuitorilor Bucureștiului (aproape 2.300.000, conform datelor aceluiași recensămînt).

Lăsăm la o parte, deocamdată, cînd celorlalte minorități etnice (inclusiv pe cel al ebreilor, care din toate dea și au "ocultat" efectivile). Tiganii sunt amenințători, nu în ultimul rînd, și prin ritmul lor foarte mare de înmulțire, cu mult superior celui al populației românești. Dar, nu atîn numărul lor în se reprezintă pericolul cel mare, cîi cînășim posibilitatea integrării lor sociale. Ei alcătuiesc astăzi mai multi decât o mafie; și de-a dreptul un Stat. Pe lîngă faptul că au compromis serios imaginea externă a țării, ei sunt și principalii factori de agravație a haosului intern (cu toleranța irespnsabilă a autorităților). Certaii cu nuanță îndărătnici, omalibăti, pungași, sălbăci și violenți, ei nu numai că parizează pe corpul social, dar îl agresază în permanență, pe toate planurile. Nu e treaba noastră să dâm soluții, dar e dreptul nostru să reclamăm măsuri (ferme și vizibile) din partea Puterii actuale. Altintineri în 20-30 de ani România se va... românișa de tot și va deveni mahala cea mai temută și mai puturoasă a bătrînei Europe!

SMERITA RUGAMINTE

I-am rugă smerit pe oamenii Bisericii, atunci cînd se referă la caracterul necreștinesc al pedepsei cu moarte (de care se face atât ca în lumea românească de astăzi), să nu se mai sprinje pe lucruri evanghelice tangențiale (Noul Testament nu pune totuși mărturi; în mod explicit, această problemă sau pe invocarea opinilor unor gînditori și scriitori moderni (Dostoevski, Camus etc.), ci, dacă este cu putină, pe textele Sfintilor Părinți și pe documentele istorice ale Bisericii. Dacă în toate celelalte privințe, însemnă de Tradiție (și bine facem), de ce să o eludăm tocmai în privința aceasta? Dacă Tradiția cuprinde cîteva lămuriri cu privire la legitimitatea sau nelegitimitatea pedepsei capitale, atunci nu putem decât să ne supunem ei, ca buni ortodocși.iar dacă Tradiția nu se rostește în acest sens, atunci însemnă că Părinții n-au considerat de cîvință să se amestice în această problemă juriidică a autorității temporale, nici n-au găsit-o scandalosă din punct de vedere creștin.

Si încă, pe de altă parte, ur ramine să se explice mirentor neglijator cum se face că în Statele creștine tradiționale pedeapsa capitală a existat permanent și fără, iar în Statele moderne, la început, nu există, este considerată drept incompatibilă cu creștinismul! Este sau se consideră oare Statul românesc mai creștin decât Bizantul medieval sau decât Moldova Sfântului Stefan cel Mare (ce a tăiat atât de la moartea în privința aceasta)? Dacă Tradiția cuprinde cîteva lămuriri cu privire la legitimitatea sau nelegitimitatea pedepsei capitale, atunci nu putem decât să ne supunem ei, ca buni ortodocși.iar dacă Tradiția nu se rostește în acest sens, atunci însemnă că Părinții n-au considerat de cîvință să se amestice în această problemă juriidică a autorității temporale, nici n-au găsit-o scandalosă din punct de vedere creștin.

Si încă, pe de altă parte, ur ramine să se explice mirentor neglijator cum se face că în Statele creștine tradiționale pedeapsa capitală a existat permanent și fără, iar în Statele moderne, la început, nu există, este considerată drept incompatibilă cu creștinismul! Este sau se consideră oare Statul românesc mai creștin decât Bizantul medieval sau decât Moldova Sfântului Stefan cel Mare (ce a tăiat atât de la moartea în privința aceasta)? Dacă Tradiția cuprinde cîteva lămuriri cu privire la legitimitatea sau nelegitimitatea pedepsei capitale, atunci nu putem decât să ne supunem ei, ca buni ortodocși.iar dacă Tradiția nu se rostește în acest sens, atunci însemnă că Părinții n-au considerat de cîvință să se amestice în această problemă juriidică a autorității temporale, nici n-au găsit-o scandalosă din punct de vedere creștin.

Noi, din motive pe care le-am exprimat nu demult chiar în paginile acestei reviste (Nr.8, 9 - 1993, p.24), nu putem fi de acord, în contextul actual, cu reintroducerea pedepsei capitale. Dar dacă se pune problema nelegitimății ei din punct de vedere religios, atunci vrem să fim lămuiri în termeni adecvati, nu cu deducții la abstract sau cu lezăriile ideologice ale umanismului modern (cărora chiar și marele Dostoevski, ca om al secolului al XIX-lea, ar fi putut să le cadă pradă uneori).

V.A.M.

EDITURA

"PUNCTE CARDINALE"

B. R. D. Sucursala SIBIU
Cont nr. 4072996517509

Colegiul redacțional : Gabriel Constantinescu, redactor - șef;

Demostene ANDRONESCU, Marcel PETRISOR

Răzvan CODRESCU, Constantin IORGULESCU

Ioan NISTOR 2400 SIBIU - Calea Dumbrăvii 109

Secretar de redacție telefon 092/422536

Tehnoredactare computerizată

"PUNCTE CARDINALE"

Marsil S.R.I.
Printing Company